

Svět literatury a knihoven

Krajská vědecká knihovna v Liberci
Liberecký autorský kruh

foto: Matyáš Gál

jevila se v Čechách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.

niží. *Odpusť, kdo hvězdám nevěříš.*

usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává věrným. Oh, moje Manon!

iti! *Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.*

m světě. Byt básníkem, to není jenom tak.

heit ist die Rede.

na svůj krtnec uprostřed dětského hřiště a zvědavě se rozhlížel.

Kdykoliv otevřu noviny nebo jejich online verzi, přečtu si příspěvky na sociálních sítích, velmi často mě zamrazí. Zprávy o válkách, dezinformačních kampaních ovlivňujících smýšlení lidí, společenský i politický vývoj v některých zemích světa, omezování svobody slova, seznamy zakázaných knih... Slovo demokracie jako by ztrácelo svůj význam. Nemohu to nezmínit – v případě některých pro nás absurdních informací mě napadá román 1984 anglického spisovatele George Orwella.

Naštěstí žijeme v demokratické zemi, která o své demokratické hodnoty pečuje. Existuje celá řada veřejných institucí, které jsou součástí tohoto procesu, a knihovny patří mezi ně.

Podle aktuální Koncepce rozvoje knihoven v ČR *„knihovna patří k pilířům fungování demokratické společnosti a je symbolem svobodného myšlení. Je přirozenou součástí komunity. Síť knihoven představuje tisíce míst v celé ČR, která slouží přímému naplňování principů demokracie poskytováním rovného přístupu k informacím i prostoru pro diskuse a setkávání.“* A knihovny, včetně té naší, usilují o to, aby tuto svou úlohu naplňovaly. Ostatně hovoří o tom i skladba služeb a programů, které můžete v knihovnách najít. V té liberecké jsme za poslední čtvrtletí uskutečnili hned několik aktivit, které výše uvedenou vizi podporují – otevřeli jsme zajímavá témata, která hýbou světem, uskutečnili jsme programy otevřené všem bez rozdílu včetně lidí se speciálními potřebami, nabídli jsme nové služby akcentující nové trendy a s tím spojenou osvětu, spolupracovali jsme s dalšími institucemi napříč regionem... Velmi hrdí jsme na naše angažmá v rámci iniciativy Mezinárodní den lidských práv, který si každoročně celý svět připomíná 10. prosince. O tom a mnohém dalším se dočtete v novém čísle časopisu Světlik, který jsme pro Vás opět připravili ve spolupráci s našimi kolegy z Libereckého autorského kruhu.

Přeji příjemné čtení!

Dana Petrádová
ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci

Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT literatury a knihoven 2

Oblédnutí za rokem minulýn 20242

Z knihovny4

Krátce z knihovny..... 4

*Kreativní knihovna: Místo pro inovaci,
vzdělávání a sdílení 5*

*Vydali jsme další znakovou
a zvukovou knihu..... 8*

Bavardons en français 9

Akce knihovny10

Stoleté výročí jsme uzavřeli plesem 10

Mezinárodní konference

Současnost literatury pro děti a mládež... 10

Německojazyčná literatura

z Čech pro české čtenáře..... 11

Výstava Kouzlo objevování:

od hieroglyfů k Tutanchamonovi..... 12

Týnes opět po roce v liberecké knihovně... 13

V knihovně se mluvilo

o lidských právech..... 14

Z regionu15

Nejlepší knihovny Libereckého kraje

roku 2024 15

Inspiruj se – seminář pro knihovníky

v rámci projektu Bookstart: S knížkou

do života 20

LAK

Liberecký autorský kruh

SVĚT dialogu 25

Rozhovor s Evou Rydlovou 25

ze souSVĚTí..... 29

Není slovo jako slovo. Nejen nad výstavou

Verwobene Sphären 29

SVĚTonázory 31

Referenční bod a zkouška dospělosti..... 31

Dosáhnout vzdáleného 31

Slova jako doušek vína 32

Vlastně proč ne? 33

Krakonoš nezachytitelný, neviditelný..... 34

Ostrov květů Violy Jáchové 35

SVĚT krásné literatury 36

Milostný dopisy slavěj výročí! a jiné básně.....36

Jablonečtí SVĚTáci 39

Hmyzí čaroděj Marcel Safír 39

oSVĚTa 40

J. Z. Prýl a krajina Českého ráje 40

SVĚTlonoši..... 43

Ester Truxová, Jakub Čaba 43

tvary SVĚTla 47

Malebné rozjímání Zuzany Vykoukalové... 47

Redakční rada:

Marek Sekyra, Dana Petředsová, Marcela Freimuthová, Kateřina Šidlořová (KVK)

Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

korektury: Eva Štastná, Marek Sekyra / grafická úprava: Libor Schiffler

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Ohlédnutí za rokem minulým 2024

Registrovaní čtenáři

r. 2024	17 577
r. 2023	16 790
r. 2022	16 165

Děti do 15 let

r. 2024	4 167
r. 2023	3 854
r. 2022	3 540

Fyzicky navštívilo knihovnu

r. 2024	314 069
r. 2023	292 825
r. 2022	256 292

Virtuálně navštívilo knihovnu

r. 2024	813 188
r. 2023	540 322
r. 2022	515 852

Počet kulturních a vzdělávacích akcí

r. 2024	1 593
r. 2023	1 622
r. 2022	1 466

562 146

dokumentů si čtenáři
vypůjčili v roce 2024

Počet návštěvníků za měsíc

r. 2024	 26 172
r. 2023	 24 402
r. 2022	 21 357

59 hodin týdně

jsme pro Vás měli **otevřeno**

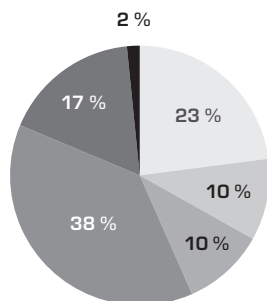

1 785 100

digitalizovaných
stran

máme
v Liberecké
digitální
knihovně

Nejsilnější kategorií jsou ekonomicky aktivní lidé, dále pak děti do 15 let, senioři a ve stejných počtech studenti SŠ a VŠ.

- děti do 15 let
- studenti SŠ
- studenti VŠ
- ekonomicky aktivní
- senioři
- ostatní

1 453 797

dokumentů

(knihy, časopisy, hudebniny, mapy, CD, DVD ad.) máme v knihovním fondu

z toho **23 155**
nově nakoupených

Nejčtenější knihy roku 2024

GAZELY

Patrik Hartl

[130x vypůjčeno]

beletrie pro dospělé

NÁČELNÍK

Aleš Palán

[70x vypůjčeno]

odborná publikace

**DENÍK MALÉHO
POSEROUTKY**

[různé díly]

Jeff Kinney

[723x vypůjčeno]

beletrie pro děti

ČTVRTÉ KŘÍDLO

Rebecca Yarros

[76x vypůjčeno]

e-kniha pro dospělé

DCEŘINA KLETBA

Tereza Bartošová

[65x vypůjčeno]

audio kniha online

**ARISTOKRATKA
U KRÁLOVSKÉHO
DVORA**

Evžen Boček

[17x vypůjčeno]

audio kniha

obr.: Designed by Freepik

Z knihovny

Krátce z knihovny

Audioknihy nově mezi tištěnými knihami

Knihy nejsou jen o čtení – pro mnoho z nás jsou také o poslechu, prožitku a atmosféře. Proto jsme se rozhodli přesunout audioknihy na CD přímo mezi tištěné knihy. Myslíme si, že tato změna dává smysl – tištěné a mluvené knihy se přirozeně doplňují a patří k sobě. Čtení i poslech jsou rovnocenné způsoby, jak si užít příběh – někdo preferuje klasickou knihu, jiný poslouchá audioknihy při řízení, sportu nebo vaření. Nyní si snadno vyberete formát, který vám vyhovuje. Audioknihy mohou být skvělým doplňkem k tištěné verzi – například pokud si chcete příběh užít více způsoby nebo podpořit porozumění textu. Jsou také ideální pro čtenáře se zrakovým omezením nebo pro ty, kdo nemají na klasické čtení tolik času. Vše je přehledně na

jednom místě – už nemusíte přecházet mezi různými odděleními, vše najdete tam, kde byste intuitivně hledali. Dětské audioknihy jsme přesunuli do Knihovny pro děti a mládež, kde si malí čtenáři (a posluchači) mohou vybrat své oblíbené pohádky a příběhy. Ostatní audioknihy nyní najdete ve Všeobecné knihovně, umístěné vedle tištěných knih – snadno tak najdete svou oblíbenou knihu v obou formátech. Těšíme se, že vám tato změna zpříjemní výběr a přinese ještě větší radost z knih – ať už si je rádi čtete, posloucháte, nebo obojí najednou.

Máme nové dětské koberce

V období před Vánoci jsme obdrželi sponzorský dar v podobě krásných dětských koberců s motivy silnic. Ty nám věnovala firma Atrea, s. r. o., která opakovaně podporuje některé naše aktivity pro děti a mládež. Tyto koberce nyní zpříjemní prostředí všem dětem, které navštíví knihovnu, a to

nejen v oddělení Knihovna pro děti a mládež, ale například také ve Všeobecné knihovně nebo v nově vzniklé Kreativní knihovně. Velké poděkování tedy patří našemu sponzorovi, díky kterému jsme mohli toto obohacení prostoru knihovny uskutečnit.

Myslíme na přírodu: Sbíráme vybité baterie

V naší knihovně nám záleží na ekologii a udržitelném přístupu k životnímu prostředí. Proto jsme se rozhodli rozšířit tyto naše služby a kromě třídění odpadu jsme se rozhodli sbírat také vybité baterie. Pokud mají návštěvníci

knihovny doma staré baterie, které už dosloužily, mohou je nyní donést k nám a vhodit je do sběrných nádob, které jsou v každé z půjčoven v hlavní budově knihovny. Snažíme se tak pomáhat nejen životnímu prostředí, ale také podpořit správnou recyklaci nebezpečných materiálů.

Marcela Freimuthová

Kreativní knihovna: Místo pro inovaci, vzdělávání a sdílení

Knihovny už dávno nejsou jen místem, kam si přijdete vypůjčit knihu nebo posedět nad učebním. Moderní knihovny se stávají centry inovací, kreativity a vzdělávání pro všechny generace. Proto jsme se rozhodli posunout naše služby na novou úroveň a vytvořit Kreativní knihovnu – unikátní prostor ve 4. patře, který nahradí dosavadní Hudební knihovnu a nabídne mnohem širší možnosti využití. Chceme, aby knihovna nebyla jen pasivním místem pro

studium, ale také inspirativním prostorem, kde se lidé setkávají, učí se nové věci, tvoří a sdílejí své zážitky. Kreativní knihovna tak propojuje hudbu, digitální technologie, vzdělávání i umění a vytvoří prostor pro všechny, kteří mají chuť objevovat a tvořit.

Co všechno v Kreativní knihovně najdete?

Hudba a zvuk: nejen poslech, ale i tvorba

Hudba zůstává důležitou součástí nového oddělení. Zachováme hudební nosiče, noty i vybrané knihy o hudbě, ale nabídneme i mnoho novinek. K dispozici bude rozšířená sada hudebních nástrojů k vyzkoušení přímo na místě a některé bude možné zapůjčit domů. Nově vytvořený hudební prostor umožní nejen poslech hudby, ale plánujeme také společné hraní, natáčení amatérských nahrávek nebo pořádání malých koncertů. Chceme podpořit kreativní komunitu, a proto nabídneme možnost uspořádat

amatérské či autorské koncerty, koncerty nanečisto nebo workshopy zaměřené na hudební produkci.

Digitální dovednosti a moderní technologie

Svět kolem nás se neustále vyvíjí a s ním i technologie, které hrají stále větší roli ve vzdělávání i každodenním životě. Proto bude Kreativní knihovna vybavena moderními nástroji nejen k vyzkoušení, ale také s možností naučit se s nimi pracovat. V oddělení najdete 3D tiskárnu pro tvorbu modelů a prototypů, virtuální realitu (VR brýle), která vás přenesení do jiného světa, robotické hračky a stavebnice pro zábavné učení programování, grafické tablety pro digitální kresbu a design

nebo šicí stroj, díky kterému si můžete ušít vlastní výrobky. Ne každý tvoří digitálně – někteří dávají přednost klasickým rukodělným činnostem. Proto bude součástí Kreativní knihovny i koutek pro výtvarné a kreativní aktivity. Ať už se chcete naučit šít, kreslit, vyrábět dekorace nebo pracovat s různými materiály, najdete zde dostatek prostoru a pomůcek k realizaci svých nápadů. V oddělení zůstanou také společenské hry určené nejen k půjčení domů, ale také k vyzkoušení na místě. Stávající fond budeme i nadále rozšiřovat a doplňovat. Plánujeme také různé aktivity, jako např. hraní Dračí hlídky, turnaje nebo seznámení s deskovkami s komentářem apod.

Pro mládež a mladé dospělé: Prostor pro bytí a kreativitu

V Kreativní knihovně chceme vytvořit příjemné místo pro mladé lidi, které bude vyhrazené pouze pro ně. Tento prostor bude vizuálně oddělen od ostatních částí oddělení a nabídne pohodlná křesla, vaky, svítidla, tabule a místo pro vzkazy. Mladí lidé zde najdou prostor pro relaxaci, diskuse a kreativní aktivity. Součástí této zóny budou komiksy,

mangy, grafické romány a další materiály pro inspiraci a zábavu. Rádi bychom zde pořádali tematické přednášky a workshopy, besedy se zajímavými osobnostmi, umožnili organizování vlastních akcí nebo jen nabídli prostor pro diskuse, sdílení zkušeností a zájmů.

Kulturní a vzdělávací akce pro všechny generace

Kromě individuálního tvoření a experimentování nabídneme také bohatý program akcí – od workshopů, přednášek a kurzů až po praktické ukázky práce s moderními technologiemi. Program bude probíhat během dne i odpoledne, a to tak, aby vyhovoval různým cílovým skupinám.

Cílem je vytvořit živý prostor, který se stane centrem inovací, inspirace a sdílení, místem pro rozvoj dovedností a navazování kontaktů. Chceme, aby se knihovna stala místem otevřeným všem – od dětí až po seniory, kde si každý najde něco pro sebe. Přijďte se inspirovat, naučit se něco nového nebo jen strávit příjemný čas v kreativním prostředí.

Marcela Freimuthová

Vydali jsme další znakovou knihu a zvukovou knihu

V prosinci a únoru jsme pokřtili naše nové přírůstky knih pro handicapované čtenáře. Projekty Znakokniha a Děti čtou nevidomým dětem jsou určeny (jak už jejich názvy napovídají) pro neslyšící, resp. nevidomé děti.

Do českého znakového jazyka jsme v loňském roce přeložili knihu regionální autorky **Elišky Strakové Eda**. Bajku pro nejmladší čtenáře o mravenečnickovi, který nechtěl jíst mravence, připravil osvědčený tým. Za jejich skvělou práci a nasazení jim moc děkujeme. Ke znakové knize nově přibyl i pracovní list, který připravila herečka Naivního divadla

Diana Čičmanová. Jeho cílem je zapojení čtenářů a pedagogů do práce s textem. Kniha je k dispozici všem neslyšícím na platformě www.znakokniha.cz.

V rámci projektu Děti čtou nevidomým dětem vznikla zvuková kniha **Petra Hugo Šlika Ztracený na Nevděku**. Na knize spolupracovalo dvacet dětí a studentů z libereckých základních a středních škol, kteří dramaticky načetli dětskou detektivku o jednom dobrodružném školním výletě. Scénář připravila publicistka Jana Patková, režie se ujala zkušená Eliška Bejčková. Opět se nám podařilo vydat knihu i v Braillově písmu, děti tak mohou spojit poslech knihy i s výukou a osvojením Braillova písma.

Helena Srovátková

Bavardons en français

Od letošního ledna pořádá knihovna ve spolupráci s Alliance française Liberec konverzaci ve francouzštině. Každý, kdo alespoň částečně vládne tímto krásným jazykem, má možnost přijít a vyzkoušet si své jazykové dovednosti pod vedením rodilé mluvčí, paní Laurianne Správka.

Konverzace se koná jednou za měsíc vždy v pondělí od 17.00 do 18.00 hodin. Na první hodině se sešlo téměř dvacet účastníků, v únoru jich sice přišlo o něco méně, ale věříme, že tato novinka v programu knihovny si své příznivce najde.

Táňa Holčáková

Při návštěvě knihovny v Liberci jsem si všiml upoutávky „Bavardons en français“. Nedalo mi to a hned při nejbližší návštěvě knihovny jsem se přidal. Sešla se nás asi dvacítká velmi rozličného věku a znalostí. Jako maturant z r. 1967 jsem hned musel připustit, že dnešní studenti jsou díky ces-

tování a řadě dalších výhod výrazně lepší. Ale dostalo se na všechny a každý se dostal k projevu. No a když ne více, tak mne to „nakoplo“, půjčil jsem si studijní materiál a začal „pilovat“, abych při příští lekci nedělal ostudu.

A ještě něco, v úterý 8. ledna jsem byl v knihovně na klubu francouzského filmu „Po neznámých stezkách“. Příběh spisovatele a cestovatele, který se po těžkém úrazu vydává pěšky napříč Francií, byla jedinečná. Asi nikde jinde jsem ji nemohl vidět. Autentická a uchvatná krajina, kterou jsem v minulých letech nejdnou navštívil.

Vlastimil Staněk

Akce knihovny

Stoleté výročí jsme uzavřeli plesem

Naše knihovna je jediná v republice, která připravuje ples ve svých vlastních prostorách. V sobotu 25. ledna knihovna opět zářila nočním Libercem, skvěla se nádhernými róbami a chvěla se v rytmu brazilských bubnů a tanečních melodií z písňového repertoaru českých i světových hudebníků.

vá a nakažlivě sympatická kapela z Vysočiny **SpazierGang**. Plesem nás provázela herečka Divadla F. X. Šaldy **Eliška Jansová**, která nás též naučila skvělé mambo. Vychutnat jste si mohli **vystoupení sólistů baletu Divadla F. X. Šaldy** a ukázkou brazilských rytmů ve strhující **bubenické show Tam Tam Batucada**. Ozdobou byl též **beauty koutek** pod taktovkou Mary Kay a dámský i pánský odpočinkový a herní klub. A kdo si rád fotí tvořivá selfie, mohl využít našeho nového **foto-koutku v retrostylu** s doplňky a rekvizitami zapůjčenými Divadlem F. X. Šaldy. Ples měl nádhernou atmosféru a my už se nyní těšíme, co nám přinese další ročník. Termín už máme – 24. ledna 2026.

Letošní ples, který se nesl ve znamení našeho končícího výročí, ovládla mladist-

Helena Syrovátková
Kateřina Šidlofová

Mezinárodní konference Současnost literatury pro děti a mládež

Krajská vědecká knihovna v Liberci hostila v úterý 11. března mezinárodní konferenci **Současnost literatury pro děti a mládež**. Jubilejní **20. ročník** jsme opět připravili ve spolupráci s Katedrou českého jazyka a literatury Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci a Katedrou germanistiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Po minulé monotematické konferenci k osobnosti libereckého rodáka Otfrieda Preußlera měla letošní konference opět dvě literárněvědní téma: v dopoledním bloku se uskutečnila panelová diskuze na téma **Čtení hledá své hranice, kniha hledá své čtenáře**. Diskuze v režii Katedry českého jazyka a literatury Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TUL nabídla pohled na současný stav dětského čtenářství, jeho možnosti či zamyšlení nad otázkami, co se čtením a čtenářstvím dělá digitální epocha. Hlavními diskutujícími byli literární teoretik, historik a kritik prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A., psychologka PhDr. Mgr. Ka-

teřina Lohrová, Ph.D., a ředitelka KVK-LI PhDr. Dana Petrádová.

Odpolední blok nabídl konferenční příspěvky na téma **Udržitelnost: planeta, ekologie, příroda a vztahy**. Dramaturgie konferenčního bloku se ujala PhDr. Tamaru Bučková, Ph.D., z Katedry germanistiky Pedagogické fakulty UK. Svůj příspěvek přednesli jak odborníci z většiny českých univerzit, tak z německých univerzit v Jeně, Freiburgu či Siegen.

Odpolední blok završily dva odborné workshopy pro studenty pedagogiky, učitele a účastníky konference.

Helena Syrovátková

Německojazyčná literatura z Čech pro české čtenáře

Workshop konaný dne 14. února 2025 v Městské knihovně v Praze představil německy psanou literaturu z českého a moravského příhraničí prostřednictvím aktivit v českém nakladatelském a kulturním prostředí.

Mimo jiné projekty Krajské vědecké knihovny v Liberci (Františka Dudková Párysová, Marek Sekyra), Rakouského kulturního fóra (Václav Maidl) či Germanobohemistického týmu Oddělení literatury 19. století při Ústavu pro českou

literaturu (Václav Petrbock) a nabídl též možnost seznámit se s dalšími aktéry na tomto poli (např. ředitelem Pražského knižního veletrhu „Svět knihy“ Radovanem Auerem ze Šumperku či ředitelem festivalu Šumava Litera Martinem Sichingerem z Vimperku) a jejich zkušenostmi s podobnými projekty.

Německy psaná literatura z českého a moravského příhraničí představuje bohatý a pozoruhodný zdroj popisů historických událostí, venkovských zvyků, městských obyčejů, společenských převratů a kulturních tradic i popisů krajiny. Odráží zvláštní charakter příslušných regionů, v nichž žila většina Němců až do roku 1945.

Díla těchto autorů mohou oslovit a zaujmout i české čtenáře, zejména ty, kteří v těchto regionech žijí a o jejich tradičních charakteristikách někdy vědí jen málo. V průběhu téměř úplné výměny obyvatelstva po konci druhé světové války nebylo možné, aby se dlouholetí obyvatelé podělili s nově příchozími o své znalosti o zvláštностech své domoviny.

Akci uspořádaly Anna Knechtel a Zuzana Jürgens ze spolku Adalbert Stifter Verein ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci. Knihy uvedených přednášejících či institucí i německých autorů z Čech naleznete ve fondu naší knihovny.

Marek Sekyra

(s využitím podkladů Anny Knechtel)

Výstava Kouzlo objevování: od hieroglyfů k Tutanchamonovi (12. 3. 2025 – 30. 5. 2025)

Ve středu 12. března 2025 v 17.00 hod. se v prostorách knihovny návštěvníkům otevřela výstava, kterou připravil v roce 2022 tým Českého egyptologického ústavu FF UK.

Tato akce připomíná dvě významná výročí světové egyptologie. Na podzim roku 1822 Jean François Champollion odhalil způsob, jakým čít starověké hieroglyfy, a fakticky tak moderní egyptologii jako vědu založil. O sto let později, v listopadu roku 1922, se po letech neúnavné práce usmálo štěstí na Howarda Cartera, jenž v Údolí králů objevil hrobku do té doby téměř neznámého panovníka Tutanchamona. Dnes už jeho jméno znají lidé po celém světě, stejně jako mnoho nádherných pokladů, které byly uloženy v jeho hrobce.

Výstava sleduje cesty, kterými kráče ly tyto dvě osobnosti v touze učinit pro světovou vědu zásadní objev, a zároveň přibližuje jejich objevy jako takové. Nejprve se návštěvníci budou moci seznámit s tím, jak funguje systém staroegyptského hieroglyfického písma, jaké jiné druhy písma Egypťané používali nebo jak se proměňoval jejich jazyk a jeho gramatická

struktura. Druhá část výstavy je pak doslova vtáhne do Tutanchamonovy hrobky a představí jim nejen příběh jejího objevení, ale také mnohaletou soustavnou práci,

ci, která po objevu následovala, nebo nové vědecké poznatky spojené s tímto panovníkem.

Jan Kozák

TÝNES opět po roce v liberecké knihovně

Únor patřil v knihovně už poněkoli káté tradičnímu festivalu neziskového sektoru s názvem Týdny pro neziskový sektor (TÝNES). Centrem festivalu byla liberecká knihovna, ale akce se uskutečnily i v turnovské knihovně a na dalších místech Libereckého kraje. Hlavními organizátory byly dvě organizace – Regionální dobrovolnická organizace ADRA a Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje. Kampaň by ale nemohla proběhnout bez důležité finanční i morální podpory Libereckého kraje.

Cílem akce bylo podpořit komunitu, propojit organizace, přiblížit činnost neziskového sektoru veřejnosti, ukázat, jakou důležitou práci pro nás všechny tyto organizace vykonávají. Zároveň festival nabídl aktivity zaměřené na inkluzi osob se zdravotním postižením či jinak znevýhodněných skupin. A hlavní motto letošního ročníku tuto vizi zcela vystihuje: *Poznáváme se, spolupracujeme, pomáháme si a síťujeme*. V nabídce se objevily výstavy, přednášky, workshopy, filmové

projekce či koncerty, prostě pro každého něco.

Byla otevřena celá řada témat, mimo jiné např. ochrana přírody, pracovněprávní problematika, sociální služby, péče o blízké nemocné a paliativní péče, psychologické aspekty sociálních služeb a řada dalších. Rozhodně bylo z čeho vybírat. Pomyslným vrcholem byl recitál známého českého houslisty Jaroslava Svěceného, který v knihovně zahrál nejenom jako vy-

jádření podpory činnosti neziskových organizací – z výtěžku bude podpořen také dlouholetý projekt liberecké knihovny s názvem Děti čtou nevidomým dětem. Informace o kampani jsou k dispozici na webu: <https://www.tynes.cz/>.

Partnerství v této kampani nám v knihovně dává velký smysl – děkujeme, že můžeme být u toho!

Dana Petřýdesová

V knihovně se mluvilo o lidských právech

České knihovny aktuálně pracují s koncepcí, která knihovny definuje jako pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury, jako místa, která nabízejí svobodný přístup k informacím a ke vzdělávání a která podporují rozvoj demokratické společnosti.

U nás v Krajské vědecké knihovně v Liberci usilujeme o to, abychom tuto vizi naplňovali a snažíme se do nabídky aktivit zařadit i témata, která s touto vizí pracují. Zcela logicky jsme se proto již před dvěma lety stali hrdým partnerem iniciativy Mezinárodní den lidských práv, který si každoročně celý svět připomíná 10. prosince.

V prostorách knihovny proběhl celodenní program rozdělený na dopolední blok pro studenty základních, středních a vysokých škol a na blok pro veřejnost. Z větší části byl program pro obě skupiny totožný – byla představena nová kniha o nepovedeném atentátu v poválečném Liberci s názvem Krysličkova teroristická skupina, jejíž autorkou je absolventka katedry historie Markéta Filla. Následovala debata s historikem Prokopem Tomkem, který je odborníkem na poli-

tické perzekuce komunistického Československa a je známý mimo jiné také tím, že do naší republiky přivedl Amnesty International, večer pak zakončil reportážní film o současných ruských politických vězních skupiny Krutý Krtek.

Kromě programu v knihovně uspořádal hlavní koordinátor akce, kterým byla Katedra historie při Technické univerzitě v Liberci, a Liberecký kraj pietní akt u libereckého „Zrcadla“ v Jablonecké ulici spojený se čtením jmen osob politicky perzekvovaných po Únoru 1948.

Děni okolo nás a po celém světě připomíná, že je důležité a nezbytné mluvit o lidských právech. V činnosti knihovny s tímto tématem proto budeme i nadále pracovat, a to nejenom v rámci uvedené akce Mezinárodní den lidských práv.

Dana Petřýdesová

Z regionu

Nejlepší knihovny Libereckého kraje roku 2024: Slavnostní ocenění na setkání knihovníků

V předvánočním čase bývá zvykem všech knihovníků a knihovnic v Libereckém kraji se sejit k tradičnímu Setkání knihovníků Libereckého kraje v Krajské vědecké knihovně v Liberci. Ani letos tomu nebylo jinak – v úterý 3. prosince se tedy Velký sál knihovny zaplnil účastníky z řad knihovníků i zřizovatelů knihoven. K tradičním pořadatelům akce – Regionální organizaci Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR a Krajské vědecké knihovně v Liberci – se v letošním roce připojil i Liberecký kraj. Již po šesté se totiž udělovalo ocenění Nejlepší knihovna Libereckého kraje a vyhlášovatelem soutěže je právě Liberecký kraj ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci.

Ocenění Nejlepší knihovna Libereckého kraje

Cena Nejlepší knihovna Libereckého kraje se uděluje jednou za dva roky jako vyjádření uznání knihovnám za jejich činnost, zásluhy o rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb a rozmach kulturního života obcí a měst. Oceněné knihovny – vždy jedna z každého okresu

Libereckého kraje – obdrží diplom a finanční odměnu ve výši 25 000 Kč. Soutěž v Libereckém kraji proběhla poprvé v roce 2014.

Jak probíhá hodnocení soutěže?

Výběr vítězných knihoven má jasná pravidla. Každá z pověřených knihoven v jednotlivých okresech – tedy Krajská

vědecká knihovna v Liberci, Městská knihovna v České Lípě, Městská knihovna v Jablonci nad Nisou a Městská knihovna v Semilech – předloží hodnotící komisi tři návrhy. Z nominací je potom hodnotící komisí vybrána jedna vítězná knihovna z každého okresu, tedy čtyři knihovny za celý Liberecký kraj. Hodnotící komise je složena ze zástupců Libereckého kraje, Krajské vědecké knihovny a každé z pověřených knihoven a tento rok se sešla nad nominacemi 25. září 2024. Mezi základní kritéria výběru patří například kvalita výpůjčních služeb, komunitní a společenská role knihovny v obci, prostory knihovny i akce v ní pořádané. Při výběru knihoven pomáhá i fotodokumentace, a především osobní znalost knihovny a zkušenost s prací knihovníka či knihovnice.

Vítězné knihovny z roku 2022

Při posledním udělování cen v roce 2022 cenu za Nejlepší knihovnu Libereckého kraje obdržely Obecní lidová knihovna Okrouhlá, knihovnice Eva Kraumanová (za okres Česká Lípa), Místní knihovna Jilové u Držkova, knihovnice Markéta Jůnová (za okres Jablonec nad Nisou), Místní knihovna ve Višňové, knihovnice Hana Ševčíková (za okres Liberec) a Obecní knihovna Studenec, knihovnice Helena Soukupová a Ludmila Tauchmanová (za okres Semily).

Kdo získal diplom Nejlepší knihovna Libereckého kraje v roce 2024?

Během slavnostního předávání cen byly oceněny tyto knihovny Libereckého kraje:

ZA OKRES ČESKÁ LÍPA

Místní knihovna Okna

knihovník Jaroslav Kunc

Místní knihovna Okna prošla v roce 2023 zásadní proměnou a získala nové, bezbariérové prostory v přízemí obecního úřadu díky novému knihovníkovi Jaroslavu Kuncovi. Hned po svém

Jaroslav Kunc (druhý zprava)

nástupu inicioval revizi a aktualizaci knihovního fondu, požádal o grant na promítací techniku, domluvil prostory pro pořádání akcí a prostory knihovny doplnil čtecí kout a hrací koutek pro děti. Knihovna nabízí pestrý program kulturních a vzdělávacích akcí, včetně přednášek, filmových projekcí a plánovaného loutkového divadla. Rychle si získala obyvatele jako místo pro setkávání, což dokládá její přezdívka „Oken-ský obývací“. Knihovna nyní slouží jako moderní komunitní centrum pro všechny generace.

ZA OKRES JABLONEC NAD NISOU

Obecní knihovna Loužnice

knihovnice Monika Tilerová

Loužnická knihovna získala ocenění Nejlepší knihovna Libereckého kraje roku 2024 díky své výrazné transformaci a bohaté nabídce služeb a aktivit. Pod vedením knihovnice Moniky Tilerové došlo k modernizaci prostor, revizi knihovního fondu a vytvoření příjemného prostředí, které slouží nejen k četbě, ale i k pořádání kulturních a komunitních akcí. Knihovna pravidelně organizuje přednášky, tvořivé dílny, nabízí herní společenských her a účastní se Noc s Andersenem. Díky flexibilní otevírací době a možnosti donášky knih přímo domů je fond dostupný pro všechny obyvatele. Výjimečné nasazení paní Tilerové, její profesionální růst a schopnost vytvořit přátelské zázemí pro čtenáře

jsou důležitými faktory, které z loužnické knihovny učinily kulturní a společenské centrum obce.

ZA OKRES LIBEREC

Místní knihovna ve Svijanech

knihovnice Šárka Kalferstová

Šárka Kalferstová (druhá zprava)

Místní knihovna ve Svijanech je moderním komunitním centrem, které nabízí bohatý program kulturních, vzdělávacích a společenských aktivit. Knihovna podporuje čtenářství a vzdělávání prostřednictvím akcí jako Noc s Andersenem, Noc literatury, Bookstart či výtvarného kroužku Šikulové, který získal uznání za environmentální výchovu. Díky investicím do rekonstrukce a vybavení včetně 3D tiskárny a digitálních kurzů zůstává knihovna inovativní institucí. Aktivní knihovnice Šárka Kalferstová, oceněná jako Knihovnice Libereckého kraje, přispívá k rozvoji čtenářství i komunitního života. Významná je i podpora obce ve všech činnostech knihovny. Svijanská knihovna je příkladem moderní instituce,

Monika Tilerová (druhá zprava)

kteřá se přizpůsobuje potřebám komunity a zajišťuje kvalitní služby všem generacím.

ZA OKRES SEMILY

Obecní knihovna v Tatobitech

knihovnice Radana Mlejnková

Tatobitská knihovna získala ocenění Nejlepší knihovna Libereckého kraje roku 2024 díky své mimořádné proměně pod vedením paní Radany Mlejnkové. Nová knihovnice navýšila počet čtenářů více než trojnásobně, zavedla moderní technologie včetně AKS Tritius a zprístupnila on-line katalog. Knihovna pro-

Radana Mlejnková (uprostřed)

šla rozsáhlou rekonstrukcí a aktualizací fondu, čímž výrazně zkvalitnila své služby. Knihovna se stala komunitním centrem obce, pořádá besedy, dílny pro děti a další akce, které podporují čtenářství. Paní Mlejnková se také zaměřila na individuální přístup, včetně operativní komunikace přes WhatsApp či pohostinné atmosféry během otevírací doby. Díky těmto krokům se knihovna stala nejen

moderním, ale i přívětivým místem pro všechny generace.

Ocenění předal PhDr. Mgr. René Brož, vedoucího odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu, předsdkyně SKIP Libereckého kraje Mgr. Jitka Šedinová a ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci PhDr. Dana Petrydesová. Všem oceněným knihovnám upřímně blahopřejeme!

Cena MARK – mladý a aktivní knihovník

Cena MARK, kterou uděluje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR od roku 2010, oceňuje mladé profesionály za mimořádný přínos oboru, tvůrčí aktivitu a inspirativní přístup. Její krajský vítěz je také vyhlašován v rámci Setkání knihovníků Libereckého kraje. Letošní krajskou vítězkou za Liberecký kraj se stala knihovnice Anežka Plířová, která svým projektem *Barevná knihovna pro děti* nejen zvelebila knihovnu v Libštátě, ale i úspěšně propojila komunitu prostřednictvím inovativního využití

Anežka Plířová (uprostřed)

aplikace EPP od ČEZ. Její nadšení a úspěchy jsou inspirací pro všechny kolegy a důkazem, že knihovny mohou být centrem kreativity a spojování lidí.

Netradiční inspirace z knihoven: Snídaně, pub kvízy i zahraniční pohledy

Navazující odborný program Setkání knihovníků Libereckého kraje se letos zaměřil na netradiční aktivity v knihovnách. Účastníci mohli načerpat inspiraci z přednášek o zajímavých projektech, jako jsou inspirativní snídaně v knihovně, knihovní kvízy či letní kulturně-gastronomické akce. Program doplnila prezentace PhDr. Dany Petřádkové, která nabídla pohled na knihovny v Česku a Dánsku prostřednictvím fotografií a příběhů.

Knihovny – nejen ty, kterým se podařilo uspět v soutěži Nejlepší knihovna Libereckého kraje – jsou místy, kde se propojuje tradice s moderními přístupy a kde vznikají inspirativní projekty

pro všechny generace. Popřejme tedy do nadcházejícího roku všem knihovnám, aby i nadále zůstávaly důležitými centry vzdělávání, kultury a komunitního života.

Michaela Staňková

Inspiruj se – seminář pro knihovníky v rámci projektu Bookstart: S knížkou do života

Liberecký kraj se rozhodl opět podpořit projekt Bookstart: S knížkou do života. Alokoval částku 200 tisíc korun na nákup dárkových setů, na které dosáhnou členské knihovny SKIP ČR zdarma nebo za zvýhodněných podmínek – podle počtu zájemců. Regionální SKIP Liberecko 07 ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou a Klubkem dětských knihoven LK uspořádal v úterý 21. ledna seminář pro knihovníky, kteří o zapojení do projektu uvažují a hledají inspiraci. Pro velký zájem o seminář ze strany knihovníků ze všech koutů Česka byl program také živě streamován. Z technických důvodů nebyl publikován záznam, nicméně nosné myšlenky jednotlivých příspěvků nabízíme v následujícím textu.

Co je Bookstart a proč to děláme

Za „tým Bookstart“ pronesla první příspěvek vlajkoňka projektu Mgr. Barbora Čížinská, ředitelka Knihovny města Hradce Králové). Vysvětlila základní myšlenku projektu a ukázala, jak mezinárodní projekt vzkvétá v českých podmínkách.

Proč to děláme? Rozvoj řečových a komunikačních dovedností začíná už v prvních měsících života miminka. Aktivní podporou čtenářské (pre)gramotnosti připravujeme nejmenší děti na osvojení dovedností – čtení a porozumění na prvním místě. Usmadňujeme tím vstup do školy, zvyšujeme šance na lepší výsledky i uplatnění, učíme, že vzdělávání je celoživotní proces, vychováváme vzdělanější společnost. Významný je ovšem i „lidský“ faktor: posilujeme budování komunity, v knihovnách vznikají dětské kluby, ale i osobní přátelství.

V roce 2025 běží projekt v Česku již osmým rokem. Zapojených je 468 knihoven, jejichž prostřednictvím již bylo osloveno až 22 tisíc rodin! Projekt finančně podporuje několik krajů (Liberecký kraj

byl mezi prvními). Každé tři roky vznikají nové dárkové sety pro miminka (0–3 roky), pro školňáčky (3–6 let). Tým Bookstart vydává metodické příručky pro knihovny, které jsou k dispozici zdarma ke stažení na stránkách projektu <https://www.sknizkoudozivota.cz/metodiky/>.

Pravidel se nebojíme: Spolupracujeme se zřizovatelem knihovny – potřebujeme finanční podporu (budování odpovídajícího knihovního fondu, nákup bookstartových setů, nákup pomůcek – rytmičkových nástrojů, her, aj., institucionální členství ve SKIP ČR) a záštitu (propagace akcí, sladění kalendáře: termín Vítání občánků v obci, kde sety předáme a pozveme na dopoledne s knížkou pro nejmenší).

Program pro nejmenší v obecní knihovně

Blok praktických příspěvků zahájila Mgr. Bc. Jana Žárská z Místní knihovny v Černilově (okr. Hradec Králové, populace 2 475 obyvatel). Jde o největší východočeskou obec v blízkosti krajského města; významnou část populace zde

tvoří mladé rodiny, což je živná půda nejen pro Bookstart, ale také pro mateřský klub Dvoreček (vedený dobrovolníky již 17 let). Místní knihovna s klubem od začátku úzce spolupracuje.

Do projektu Bookstart je čerňilovská knihovna zapojená od samého začátku a rozjezd popisuje jako pomalý. Tuto zkušenost sdílají mnohé knihovny: na prvním dopoledni s knížkou pro malíčky se sejde jen malá hrstka rodičů s dětmi. Nenechme se tím odradit; pro řadu lidí je návštěva knihovny (a co teprve programu s aktivitami!) pro tak malé děti překvapivou novinkou, od které nevědí, co čekat a jestli ji „zvládnou“.

Paní knihovnice Žárská předává bookstartové sety na vitání občanů společně s informačním letáčkem / pozvánkou na programy pro nejmenší. Navrch přidá-

vá poukaz na členství v knihovně, které mají děti v Čerňilově do 6 let věku bezplatně.

Setkání v knihovně probíhají většinou každou druhou středu v měsíci od 9.30 do 11.00 hodin (vyjma letních prázdnin). Každé setkání má své téma: roční období, tradice, svátky, jídlo, zvířata, květiny, stromy. Důležitým momentem je propagace nadcházejícího setkání všemi dostupnými informačními kanály: sociální sítě, web knihovny/obce, obecní rozhlas, plakát na dveřích, letáčky/pozvánky.

Paní Žárská nám prozradila svůj recept na setkání s nejmenšími: „Nejprve dopřáváme dětem čas na aklimatizaci, asi 10 minut. Poté zahájíme program společně v kroužku. Následuje představení, ledolamky. Po nich přijdou na řadu říkadla, písničky, cvičení. Když se takhle

vyřádíme, je čas na čtení pohádky. Po pohádce zařazujeme oblíbená stanoviště s úkoly (cca 5; pohybové, tvořivé, skládačky, třídění, přiřazování...) a program plynule přechází do závěru, kdy zbývá čas na povídání, družení se, výpůjčky.“

Každé setkání provází společná uvítací říkanka (rituál): Ahoj děti, ahoj knížky / zdravíte nás z velké výšky / pojdte dolů za námi / u táty a u mámy / čteme rádi, čteme hodně / ať jsme doma, nebo v knihovně.

Pod vlajkou projektu Bookstart pořádá Místní knihovna v Černilově také besedy a přednášky pro rodiče.

Jak se připravit na návštěvu batolat od A do Z

Sdílením dobrých praxí pokračoval tým z Městské knihovny Semily. Nejprve prezentovala příspěvek na téma přípravy knihovny metodička a tajemnice Klubu dětských knihoven LK, Bc. Petra Luňáková.

Jak připravit prostředí knihovny na společnou návštěvu dvou cílových skupin – nejmenších dětí a jejich rodičů?

O vítání občánků a přípravě setů s pozvánkami už jsme srozuměni. Je třeba ujasnit si (a vykomunikovat s ředitelem knihovny či se zřizovatelem) podmínky registrace nejmladších čtenářů: registrujeme bez věkového limitu? Můžeme registrovat tyto čtenáře zdarma? Následně si připravíme formuláře – přihlášky, aby návštěvníci mohli odcházet z programu rovnou s prvními výpůjčkami.

Podle velikosti oslovované populace (obce) je vhodné zvážit, jestli ponecháme vstup volný – bez předchozího přihlášení, nebo hrozí „nářez“. Kolik je tak akorát? Optimální se jeví skupinka od 3 do

12 dětí. Nadpočetná skupina může přinášet různá úskalí: tíseň, pokud knihovna disponuje nevelkými prostory; sejde-li se 15 a více dětí, nadměrný lomoz a hemžení může způsobit jednak bariéru v komunikaci, jednak rozklad celého programu (vzájemně se rušíme a rozptýlujeme natolik, že většina není schopná vnímat aktivitu), navíc se vytrácí intimita setkání i zážitku s knížkou.

Termíny setkávání plánujeme dopředu, rodiče zveme na cyklus. Proběhnout by měla minimálně čtyři setkání s knížkou v rámci projektu Bookstart. Připravíme letáček/plakát, poskytneme rodičům prvotní informace:

V knihovně můžu přebalovat a kojit (kdekoli, nebo k tomu máme vyhrazený prostor?). Víím, kde je odpadkový koš, WC, nočník, tekoucí voda, odpadkový koš / kam s použitými plenkami.

Ujistíme rozpačité rodiče, že nevadí, když jejich ratolest celý program „neusadí“ vzorně, mlčky, v klidu. Podle potřeby dítěte můžou v průběhu programu vyhledat např. klidný koutek v knihovně, prohlédnout si knížky, nakrmit, přebalit atd. S tím vším se předem počítá.

Příprava prostoru knihovny začíná tím, že se rozhlédneme očima nově příchozího návštěvníka-rodiče. Kde můžu zaparkovat kočárek? Může se dítě pohodlně a bezpečně pohybovat po podlaze? (Čistý koberec, pěnové puzzle...) Mají se kde posadit rodiče i děti? Jsme připraveni na hraní? (Senzorické hračky, motorické labyrinty, vkládačky, prostrkovadla, domečky, tunely...) Mají děti v úrovni výhledu a v dosahu leoporela? Máme nachystanou nabídku knih také pro rodiče? (Výchova, osobnostní rozvoj, tvoření s dětmi, logopedie...)

Jak poskládat a naplnit program pro děti ve věku 0–3 roky

Knihovnu máme připravenou a ke slovu se dostávají knihovnice z dětského oddělení Městské knihovny Semily, Jana Baánová (předsedkyně Klubu dětských knihoven LK) a Bc. Marie Šimková. Prozkoumáme aktivity pro nejmenší.

Definujeme pedagogické cíle a snažíme se, aby byly hlavně realistické. Zaměřujeme se na rozvoj motorických, jazykových a sociálních dovedností. Zvolíme téma (např. roční období), vybereme vhodnou knížku s příběhem.

Podle jakých kritérií vybíráme knížku? „Texty by měly být krátké a jednoduché,“ uvádí na prvním místě Jana Baánová. „Velké ilustrace a srozumitelnost také hrají podstatnou roli.“

Začíná se rituálem. Básnička nebo písnička propojená s pohybem, která se opakuje při každém setkání, navodí dětem pocit „to znám, to je bezpečné“. Pomůže jim odložit počáteční ostych a aktivně

se zapojit do programu. Pokud jsou děti ještě příliš malé, aby opakovaly, ukazovaly, povzbuzujeme rodiče, aby dětem např. vedly ruce, nebo jim jenom zpívali / recitovali s námi (učíme je tím, jak s dítětem pracovat i v domácích podmínkách).

Rytmizační a pohybová říkadla tvoří významnou složku semijských programů. Vedle propojování řeči a pohybu se příležitostně zapojují i rytmické či hudební nástroje (dřívka, lžíce...).

Aby se rodiče mohli do aktivit zapojit, připravují knihovnice plakáty s básničkami z programu a vylepí je v zorném poli publika. Je třeba připravit text dostatečně velký, aby byl čitelný z dané vzdálenosti. Protože Jana Baánová hraje na kytaru, každý program je obohacený také písničkou. Aby mohli podle vyvěšených textů zpívat také rodiče, používají knihovnice nápěvy a melodie známých lidových písní (Pec nám spadla, Prší, prší, Běží liška k táboru...). Básničky a písničky zpravidla jednou přednesou a vzápětí hned opakuji (učíme se).

Při společném čtení pohádky dbejme na svou intonaci, tempo, výslovnost. Osmělme se měnit hlasy podle jednotlivých postav. Příběh čteme od začátku do konce, příliš nepřerušujeme. Pokud chceme využít pohádku, která je v originále delší, můžeme text pokrátit (vynechat) nebo část převyprávět.

Úkoly a aktivity: pohybové (jednoduché cviky, dráhy), motorické (sbírání či přenášení předmětů, mačkání papíru), logické (najdi stejné obrázky – pexeso, co k sobě patří – pohádkové postavy, barvy a tvary), dechová cvičení (cvičení nádechu – přivoníme ke květině; cvičení výdechu – foukáme do peříček, větrníků, bublifuků), fonační cvičení (napodobování zvuků: hůůů, fííí), sluchové hry (hra na ozvěnu – opakování slyšených slov), poslech zvuků (zvířata, dopravní prostředky), zpívání – podporuje vývoj řeči a děti se rády zapojují.

Na samý konec programu zařazují knihovnice tvoření. Připraví jednoduchou dílnu, obvykle nachystají všechny potřebné komponenty, které rodiče s dětmi např. nalepují, sestavují, mačkají, motají, potisknou, domalují atd. Během dílny už panuje volná zábava, povídání, půjčování knih, hraní a ochutnávání knihovny jejími nejmenšími návštěvníky.

Vývoj řeči a komunikace s dětmi z pohledu logopeda

Speciálním hostem odpoledního bloku z ne-knihovnického světa byla logopedka Mgr. Helena Vacková. Nabídla pohled odborníka na vývoj řeči s letitou praxí, přivezla s sebou i řadu inspirativních knížek, ať už beletristických – dětských, tak i odborných publikací.

Poznatky využitelné v knihovnické praxi při práci s dětským čtenářem:

Vývoj řeči je vždy stejný, bez ohledu na to, kdy dítě začne mluvit. Při aktivitách (čtení, předřikávání básniček atd.) je klíčové pomalé tempo řeči a opakování. Vhodné je přiměřeně stimulující prostředí (žijeme ve světě, který nás přehlčuje podněty). Respektujeme odlišné tempo učení, odlišnosti chlapců a dívek, nenuťme děti do mluvení, neupozorňujeme na vady řeči ve snaze opravovat a vést ke správné výslovnosti (opačný efekt → na co se upozorňuje, to se fixuje!). Vytvářejme cesty nejmenší námahy – přiměřené cíle vedou k vnitřní motivaci = chci; „Motivace zvenčí je jako smrad... za pár hodin se vyvětrá“ (titul od Ivo Tomana).

Při aktivitách s dětmi mějme na paměti hlavně hravost, opakování, dostatek času; nabízejme, ale nenuťme. Při sestavování programů pro děti: celková stimulace – zrak, sluch, kognice, motorika. Posilujme koncentraci. Důležité je počkat na odpovědi!

Předškolní děti také učíme zacházení s knihou – čtení zleva doprava, ukládání knih.

Mgr. Vacková se věnuje také dechové terapii. Dech je základ pro naše zdraví, tělesné i duševní. Jak vypadá funkční dýchání: nosem (nádech i výdech), do bránice, pomalu, maloobjem, pauza po výdechu.

Prezentace všech přednášejících jsou ke stažení na webu Krajské vědecké knihovny v Liberci:

<https://www.kvkli.cz/akce/id:88611/inspiruj-se-seminar-pro-knihovniky-v-ramci-projektu-bookstart-s-knizkou-do-zivota>

Petra Luňáková

Je nejvyšší čas využívat naši mysl k tvoření, a nikoli boření. Rozhovor s Evou Rydlovou

Sklářský region Jablonecka ukrývá mnoho pokladů. Mezi ně patří i osobnosti často mezinárodního rozhledu a renomé, které se zabývají různými oblastmi sklářské tvorby. Jednou z takových osobností je restaurátorka skla Eva Rydlová, žijící ve vsi Hraničná v jabloneckém okrese. Seznámili jsme se kvůli společnému zájmu o dílo Leopolda a Rudolfa Blaschkových, světově proslulých (a v tuzemsku pozapomenutých) českoněmeckých sklářských umělců, tvůrců skleněných modelů rostlin i podmořských živočichů. V rozhovoru pro Světlik představujeme práci restaurátorky skla a částečně i dílo otce a syna Blaschkových, jejichž jediný model vystavovaný na českém území – chobotnici pižmovou ze sbírek Národního muzea v Praze – restaurovala právě Eva Rydlová.

Leopold a Rudolf Blaschkovi říkali, že za dokonalostí jejich skleněných modelů není žádný tajný recept, ale jenom jejich individuální schopnosti, snoubení umělecké tvořivosti, vědecké přesnosti a hledání správných technologických postupů. Mluvili i o „citlivosti“ pro sklářskou práci, která se zvyšuje s každou další generací. Lze něco podobného říct i o práci restaurátorky skla? Měla jste sklářství v rodině?

Leopold a Rudolf Blaschka byli nesmírně pracovití a kreativní, neustále hledali způsoby, jak svoji práci zdokonalovat. V jejich době i nyní stále platí, že talent je zapotřebí rozvíjet. K úspěchu v oboru se dojde vytrvalou prací a poučením ze zkušeností, které zahrnují i řadu neúspěšných zkoušek nových technologických postupů. Blaschkové by mohli být i velmi úspěšnými restaurátory.

Moji prarodiče byli řemeslníci a zemědělci, matka absolvovala sklářskou školu v Železném Brodě, obor bižuterie, mozaika a tavený reliéf. Pracovala jako návrhářka knoflíků, skleněné bižuterie a později vánočních ozdob. Otec byl technicky zaměřený, pracoval ve výzkumném ústavu textilním jako konstruktér tkalcovských stavů. Oba byli nesmírně šikovní a vše, co šlo, si dělali sami.

Už na základní škole mě bavilo kreslit kopie slavných portrétů podle předloh z lexikonu módy. Na střední umělecko-průmyslové škole v Jablonci jsem pak měla štěstí na výborné pedagogy, kteří mě podpořili a nasměrovali k restaurování. Po střední škole jsem měla v úmyslu studovat restaurování malířských děl na akademii výtvarných umění. Vysokoškolské vzdělání v oboru restaurování užitého umění v té době v Československu

foto: Christa Petrásková

neexistovalo. Nakonec mě prožřetelnost na AVU tak nějak nepustila, za což jsem nyní velmi vděčná. Po studiích textilních řemesel jsem začala pracovat v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou jako návrhářka černé bižuterie. Po roce jsem odešla, jelikož se naskytlá možnost pomaturitního studia konzervace a restaurování muzejních předmětů. Studium bylo dálkové, takže jsem zároveň pracovala již jako soukromá restaurátorka.

Absolvovala jste odborné stáže v muzeích ve Velké Británii i v USA...

Vzhledem k velmi omezeným možnostem výměny informací se západními zeměmi bylo u nás restaurování, zejména v oblasti užitého umění, značně zaostalé. Pokud jsem se chtěla seznámit s nejnovějšími postupy, bylo nutné najít nějakou zahraniční stáž. V roce 1997 jsem odjela do Londýna, kde jsem absolvovala stáž ve Victoria And Albert Museum, v oddělení konzervace skla a keramiky. Potkala jsem tam mnoho zajímavých lidí, všichni byli nesmírně vstřícní, sdíleli všechny svoje znalosti a praktické zkušenosti. V té době jsem se již cíleně specializovala na restaurování skla. Koncem devadesátých let jsem začala pracovat pro Uměleckoprůmyslové museum v Praze, které spravuje rozsáhlou sbírku dvojstěnných čísek a podmaleb na skle. Z iniciativy kurátorek sbírky jsem se začala těmito předměty systematicky zabývat. V roce 2001 jsem uspěla s žádostí o grant na výzkumný projekt zaměřený na dvojstěnné sklo a podmalby, jehož teoretickou část jsem připravovala v muzeu skla v Corningu, New Yorku. V následujících dvaceti letech jsem se do Corningu mnohokrát soukromě i pracovně vrátila.

Vrátil bych se ještě k Leopoldu a Rudolfu Blaschkovým, jejichž skleněný model chobotnice jste restaurovala pro Národní muzeum. Můžeme tuto práci použít jako ukázkou, příklad toho, jak činnost restaurátorky skla vypadá. Mám dojem, že samotnému restaurování předchází práce bezmála detektivní, kdy je potřeba zjistit co nejvíc o podstatě původního díla...

Chobotnice je opravdu dobrým příkladem předmětu, který vyžaduje teoretickou přípravu a důkladný průzkum. Modely Blaschků jsem poprvé viděla v Corningu a naprosto mě okouzlily. V knihovně muzea jsem našla články a videozáznam semináře o jejich botanických modelech pro Harvardovu univerzitu. Ponořila jsem se nového tématu. Jako obvykle mě nejvíce zajímalo, jak byly modely vyrobené – obecně lze říci, že znalost technologie výroby je základním předpokladem pro úspěšné restaurování jakéhokoliv předmětu.

Když se na mě později obrátilo Národní muzeum ohledně rozbité chobotnice, teoretická příprava z Corningu nečekaně našla praktické uplatnění. Přesto bylo potřeba podrobněji prostudovat vše o modelech mořských živočichů se zaměřením na modely chobotnic. V zahraničních institucích se nacházejí stovky různě poškozených modelů z dílny

Blaschků, z nichž mnohé byly restaurovány a postupy práce se souvisejícími průzkumy publikovány v odborných časopisech.

Jak jste tedy v případě poškozené chobotnice přistupovala?

Prvním úkolem je napsat nabídku pro zadavatele, kde je popsán návrh postupu restaurování včetně materiálů, jejichž použití se pro daný předmět předpokládá. První fází vlastního restaurování je fotodokumentace a materiálový průzkum, případně instrumentální analýza vybraných materiálů.

Chobotnice byla poškozená pádem z výstavního panelu na podlahu. Měla rozbitou hlavovou část, olámaná chapadla a chapadlové přísavky. Tyto části modelu byly foukané ze skla u kahanu. Mezi chapadlová blána vyrobená z kašírované vaty byla na mnoha místech popraskaná. Poškození umožnilo nahlédnout dovnitř

modelu a zjistit, jak byl vyrobený. Během průzkumu bylo odebráno několik vzorků organických materiálů. Jednalo se o materiály, které nebyly na podobných modelech v zahraničí dosud analyzovány. Jejich přesné určení tudíž slibovalo zajímavý příspěvek k hlubšímu poznání práce Blaschků. Vzorky byly analyzovány v laboratoři Národního technického muzea v Praze. Po vyhodnocení výsledků bylo možné celkem přesně popsat výrobní postup včetně použitých materiálů.

Jak Blaschkovi chobotníci vytvořili?

Předem připravené duté skleněné díly byly nasunuty na drátěnou konstrukci tvořenou osmi měděnými dráty, které se v dolní části rozbíhají do jednotlivých chapadel. Nahoře byly dráty spletené do jednoho svazku obaleného vatou podpírajícího hlavovou část. Vata byla napuštěná vodním sklem. Kromě vaty byl v místě spojení chapadel s hlavovou částí použit i papír. Následovalo přilepení chapadlových přísavek, kožních výrůstků a nálevky želatinou. Dalším výrobním krokem bylo propojení chapadel blánou a jejich spojení s hlavovou částí. Tenká mezichapadlová blána byla vyrobena z bavlněné vaty. Strukturu blány tvoří vata překrývající rovněž chapadla z horní strany, barvu blány tvoří barevné pigmenty vmísené do pojiva použitého ke kaširování – želatiny s přídavkem změkčovadla. Změkčovadlo eliminovalo smrštění želatiny, které by jinak vedlo k popraskání blány. Po odpaření vody z kaširované hmoty následovalo svízné a rafinované dokončení iluze vzhledu mokré chobotnice. Hlavová část, spodek chapadel a přísavky byly pojednány stříkanou barvou, tupováním a malbou. Techniky na-

našení barvy imitovaly strukturu kůže. Na závěr byl celý povrch modelu přetřen nitrocelulózovým lakem.

A jak probíhala vaše vlastní práce na modelu?

Dosti se lišila od běžné práce restaurátorky skla. Chobotnici například nebylo možné omýt. Čištění muselo být provedeno speciální gumou absorbující prach a špínu. Ostatně mnoho modelů se v minulosti patrně zničilo buďto rozbítním nebo omytím vodou, po kterém zůstaly pouze holé skleněné části.

Chybějící přísavky a konce chapadel jsem doplňovala odlitky ze speciální světlostálé epoxidové pryskyřice. Oproti tomu velký doplněk hlavové části bylo lepší vyrobit z akrylátového filmu, jelikož sklo této části bylo tenčí nežli skořápka vejce. Akrylát byl rovněž použit k lepení mezichapadlové blány a upevnění všech doplňků. Doplnky bylo po přilepení zapotřebí různě povrchově upravit,

aby zcela splynuly s originálem. Používala jsem různé pigmenty a rovněž probarvený mikrokrystalický vosk. Dle etiky restaurátorské práce by všechny použité materiály měly být odstranitelné bez rizika dalšího poškození originálu.

Konečným zhodnocením pak bylo publikování článku o restaurování chobotnice v odborném časopise *Journal of Glass Studies*, který vydává muzeum skla v Corningu.

Tradici sklářství nejen v našem regionu poznamenaly události druhé světové války. Při našem minulém setkání, když jsme se bavili o osudu Rudolfa Blaschky, jste říkala, že kolo dějin se pořád otáčí a za války se odehrálo tolik bolesti, že se nám to bude pořád vracet, dokud nezaplatíme do posledního halíře...

Neodejdeš, dokud nezaplatíš do posledního halíře, je známý výrok Ježíše Krista. Zcela se shoduje s výroky Buddha. Jednoduše to znamená, že na každou akci jednotlivce se dostaví odpovídající reakce. Boží mlýny melou přesně, ale jelikož reakce často přijde až v dalším životě, není to na první pohled zjevné. Lidé tak podléhají iluzi, že někdo může například beztestně ubližovat, lhát a krást. To je hluboký omyl.

Nicméně lidské vědomí se vyvíjí, stále více lidí chápe, že jsou tvůrci svojí reality. Svým současným myšlením a jednáním tvoříme svoji budoucnost. Kam směřuje naše pozornost, čemu věnujeme naše myšlenky, to energeticky sílí. Je nejvyšší čas začít procesy mysli kontrolovat a vědomě využívat k tvoření, a nikoliv k boření.

ze souSVĚTÍ

Julius Benko

Není slovo jako slovo. Nejen nad výstavou Verwobene Sphären

Milovníci a obdivovatelé kumštu měli v Liberci od listopadu 2024 krátce přes tři měsíce možnost na vlastní oči spatřit prvotřídní výtvarné umění. Řediteli Oblastní galerie Filipu Suchomelovi se totiž podařil vpravdě majstrštyk – bazénovou i podbazénovou halu včetně grafického kabinetu libereckých Lázní zaplnil bezmála stovkou v České republice dosud nevystavených děl předních představitelů Nové lipské školy, nejvýznamnějších evropských umělců současnosti, jejichž plátna se prodávají za více než milion dolarů, a životních partnerů Rosy Loy a Neo Raucha.

Výstava s názvem *Verwobene Sphären* (Propletené sféry) byla kromě toho, že

oba němečtí malíři vystavovali společně v České republice vůbec poprvé, unikátní

ještě z jednoho důvodu. Do vystaveného souboru vybral Filip Suchomel (společně s manželkou Marcelou kurátor výstavy) převážně práce z privátní sbírky autorů, ke kterým mají Loy a Rauch intimní, někdy až srdeční vztah; příznačně totiž dokumentují jejich niterný umělecký vývoj nebo si je například navzájem věnovali a visí v jejich domově-ateliéru: bývalé městské přádelně poblíž Lipska. Retrospektivní charakter výstavy tak doplňoval neméně významný aspekt – náhled do jejich soukromí, do jejich osobních sfér (odtud patrně název výstavy) prostřednictvím manželského dialogu, který pochopitelně nemůže být prost vzájemné inspirace, vlivu stejně jako interakce.

Když jsem na jedné hojně navštěvené komentované prohlídce poslouchal zanícený výklad páně Suchomela, objektivsky bloudil v *půvabu feminity* a surreálných kaseinových krajinách Rosy Loy či se bez času proslňoval do magických olejových příběhů Neo Raucha, možná kdesi v pohoří Harz, všiml jsem si jistého detailu. V popiscích k jednotlivým obrazům byly jejich názvy uvedeny pouze v němčině. „Takováhle prestižní přehlídka a nemohli to pro zatvrzelé české řečové analfabety přeložit?“ napadlo mě. Záhy jsem pochopil, jak hloupě a šosácky jsem se mýlil.

Absolventi věhlasné lipské akademie Hochschule für Grafik und Buchkunst, Loy a Rauch, právě na názvy svých děl kladou vysoký důraz, ve kterém zúročují dokonalou znalost své mateřštiny a její etymologie. Proto pečlivě dbají, aby názvy zůstávaly v německém jazyce, neboť i sebelepsí překlad nedokáže vystihnout přesný smysl. Jako básník

a obstojný němčinář tomu absolutně rozumím. Německé slovo *Abstieg* je zkratka z jiného světa. Z jiného jazykového světa, a ani v nejmenším není to samé jako české *klesání* nebo *sestup*. Jen si obě slova řekněte nahlas. Už v jejich zvukové podobě tkví první rozdíl. Sdílet přesně to, co chci, je nejen na poli umění navýsost důležité. Jestliže si někdo dokáže

Neo Rauch, *Abstieg*, 2009
olej na plátně.

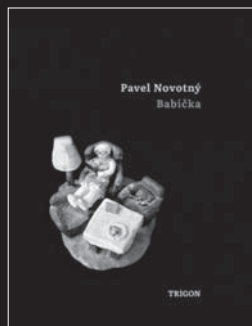
za pravdivostí výrazu nekompromisně stát, je to obdivuhodný přístup. Zejména dnes, kdy je často potřeba se k nezkruslené výpovědi dobrat skrze všemožný balast. Mohl bych tedy světově napsat: *Liberec was, for a moment, a very interesting cultural destination. Let's be proud of it.* Ale napíšu to tak, aby tomu našinec bezpodmínečně rozuměl: *Liberec byl na chvíli velmi zajímavou kulturní destinací. Buďme na to hrdí.*

Referenční bod a zkouška dospělosti

Pavel Novotný: Babička (Trigon 2024)

Autor, kromě toho, že je básníkem, překladatelem, germanistou i experimentátorem (fónická poezie, literární montáže a koláže), je i pedagogem. Takže pokud nazval svoji knihu názvem, který samozřejmě evokuje jednu z nejpodstatnějších knih české literatury, o čemž svědčí i počet vydání v posledních desetiletích, neznamená to žádnou dekonstrukci či persifláž klasiky.

Naopak, je to text o vztahu vnuka k babičce, lékařce, jež v nějaké době a na nějakém místě definovala jeho svět a byla i mírou tohoto světa. I konce toho světa: „Ještě pořád tu byl tenhle svět, v němž moje babička kralovala z ušáku, vypořádávaný pevně svět, kterej visel na posledních nitkách.“ Kniha – která se dostala i do širší nominace na Magnesii Literu za prózu – je pokračování řady, v níž dosud vyšly svazky *Zápisky z garsonky*, *Dědek* a *Procedura*. Těmi občas probleskují stejné příběhy či impresy, trochu posunuté či dopovězené. Zatímco ty předcházející svazky jsou spíše poezií, tento je prozaický, i když i próza má svoji básnickou podstatu. Psát o babičce... A co má být?

Naopak, to je referenční bod a zkouška dospělosti. Je to ta nejobyčejnější, a přitom nejtěžší věc.

Publikováno v Salonu Práva.

Dosáhnout vzdáleného

Sufian Massalema: Možnosti přehlíženého (Větrné mlýny, 2024)

Sufian Massalema (* 1999) je původem jablonecký básník, jehož rodinou ovšem prorůstají i blízkovýchodní kořeny [jeho otec se narodil v Iráku, dědeček v Sýrii].

Ve své debutové sbírce autor ohledává mimo jiné motivy propojující dva rozdílné kulturní okruhy. Nachází spojnice

přímočaré („smrad spálených pneumatik je stejný / na parkovišti v Rijádu / v serpentínách u Jablonce“) i obtížněji zřetelné („pohyb je svatý / svaté jsou i tělo a duše / ve snaze dosáhnout vzdáleného“). Tím skutečným pojivem je ovšem samotná poezie, která je autorovi jediným opravdu globalizovaným jazykem. V jizerských mokřadech, kde „meandry potoka / vyřezávají v rašelinistích / nové pytlácké stezky“, tak může básník zahlédnout „gobelíny z tržnic Samarkandu / památky na pastevece a jejich stáda / usmrčená setrvačností migrace“.

Publikováno v Salonu Práva.

SVĚTONÁZORY

Stanislav Kubín

Slova jako doušek vína

Marek Sekyra: Závlní (KAL, 2024)

Když jsem dostal do ruky novou sbírku básní Marka Sekyry Závlní, uvědomil jsem si, že je to možná už více než deset let, kdy jsem psal recenzi na jeho sbírku Úvozy.

Je to sice poněkud delší interval mezi dvěma sbírkami jednoho autora, ale při četbě této nové útlé knížky jsem měl neodbytný pocit, že vlastně pokračuji v četbě zmiňované sbírky Úvozy. Napadlo mne přitom, co a jak asi bude Marek psát za dalších deset let, čím své příznivce překvapí? Zcela určitě to budou opět básně se zvukem krásné čisté zvonoviny. Ze Sekyrový poezie jako by dýchal jemný seifertovský vánek. Voňavý vánek čistých, znělých veršů, kde nenaleznete falešný tón.

Nevím, jak Marek Sekyra píše, nemluvíli jsme spolu o tom – zda mu verš plyne

z pera lehce, či zda přepisuje a přepisuje... Ač, jak jsem zmínil, z Markových

veršů na řadě míst voní seifertovský nádech, je to přesto jen a jen Markovo jedinečné vidění a jedinečné vyjádření. Verše nechrlí, kvalita vysoce převažuje kvantitu, každý verš je pečlivě vybroušená ploška diamantu. Hraje si se slovy, občas si nová slova vytváří (*vlůnění, závlní, poúplní, podeštit...*) a jsou to slova, která chutnají jako doušek dobrého vína.

Texty Marka Sekyry jsou vkusně rámovány (a někdy i jako by „dopovídány“) ilustracemi Štefana Škapíka, který

prokázal (opět), že se umí vcítit do textu básníka. Každopádně jde o sbírku, kterou stojí za to číst opakovaně, jsou to básně například pro tiché večery o samotě i ve dvou, básně k zamýšlení se, básně, které mluví přímo k duši... Jsou rodem z těch, o kterých Luděk Munzar říkal, že „se nemají hlasitě deklamovat, umělecky recitovat, ale v usebrání pokorně a tiše číst.“ Velice rád, z celého srdce psavce, se k těmto slovům páně Munzarovým připojuji.

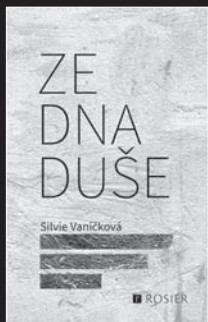
SVĚTONÁZORY

Zuzana Vykoukalová

Vlastně proč ne?

Silvie Vaníčková: Ze dna duše (Rosier, 2024)

Tento básnický debut je sondou do nitra ženy nacházející se zhruba v polovině cesty. Bilancuje předchozí život a zamýšlí se nad budoucností.

Na jedné straně odlesk divokých večerků, touha po lásce a harmonii, na druhé straně vědomí pomíjivosti života i vlastních snů. Na Silvii Vaníčkově, která pochází z Liberce a tamtéž pracuje v Oblastní galerii, je sympatické, že se ani nesnaží zakrýt tá-

pání a otevřeně přiznává svou zranitelnost a rozporuplnost. Co o sobě ve svých verších sděluje?

Stále vášnivá, i když životem trochu „omláčená“. Stále krásná, přesto časy, kdy bývala ozdobou každé party, jsou pryč. Zůstalo v ní však tolik touhy a citu, že je chce vychrlit do světa bez ohledu na to, jestli svět bude hluchý, nebo ne.

Zajímavý je kontrast všednodenní banality s metafyzickou poetikou archetypálních příběhů (častým námětem jsou postavy z antických mýtů, ale i další více či méně známí literární hrdinové). Básně jsou osobně laděné, v podstatě nepřekračují úroveň vnitřních pocitů. Často se odehrávají na pozadí noci, kdy na člověka ve tmě doléhá osamělost a nepatrnost

tváří v tvář nekonečnému vesmíru. Je zřejmé, že i v duši zralé ženy zůstává kus nejisté dívky ztracené ve velkém světě a v nepřehledném bludišti mezilidských

vztahů. Básně stylem i pojetím připomínají poezii mladých lidí na prahu dospělosti. A vlastně proč ne?

SVĚTonázory

Otto Hejnic

Krakonoš nezachytitelný, neviditelný

Petra Laurin, Jan Šebelka: Krakonoš, pán hor / Rübezahl, der Herr der Berge (Dům česko-německého porozumění, 2024)

Kniha *Krakonoš, pán hor* vychází z pověstí zachycených Lucií Grossmannovou Brodskou na začátku 20. století. Výrazně se liší od *Krkonošských pohádek* Marie Kubátové z Vrchlabí, zpopularizovaných televizním Večerníčkem z roku 1974.

Například jedna ze zachycených pověstí zní takto: Krakonoš přestrojený za rytíře si v hostinci objedná jídlo, chce po hostinském, aby mu sundal botu, a když se mu to nezdaří, utrhne si Krakonoš celou nohu a pak i hlavu, kterou hodí za utíkajícím hostinským. Další pověst: Krakonoš jako řeznický pomocník jde za lakomým sedlákem a po zabíjačce sám pořádá 200 jitnic, přetáhne sedláka páskem a zmizí, selka jitnice pak najde ve sklepě. Oblíbeným žertem Pána hor je, že se unavenému poutníku zjeví jako pařez a poutník, který si chce sednout, sletí do bláta.

Krakonošovou chloubou a potěchou je kouzelná zahrada, kde rostou záračné rostliny, které vyléčí každou chorobu. Dětem zemřeli oba rodiče, malý Jiřík jde do hor pro pomoc. Přidá se k němu bratr jeho matky, který je vyhnal, rychtář Votoček. Když dojdou do kouzelné zahrady, začne lakomý rychtář kytky rvát, Jiřík chce počkat, až mu Krakonoš rostlinu dá, objevuje se rozlíčený Krakonoš,

v masce starce se stříbrným vlasem, rychtáři nakradené rostliny sebere, Jiříkovi je dá a rychtář musí odnést Jiříka na zádech zpátky domů, sejmut ho může až doma.

Kniha vychází z česko-německo-slezského podhůří, odehrává se od Vrchlabí do Kaczorowa, od Světlé do Malé Lipy. Původní Krakonoš má mnoho tváří, je nezachytitelný, někdy neviditelný. Děj příběhu se odehrává ještě před rozvojem sklářství a rukodělného plátenictví, zobrazuje nevypočitatelnou náhodu. Pán hor je nedůtklivý, nelze se s ním spřátelit, je stejně nestálý jako počasí na horách.

Ostrov květů Violy Jíchové

Viola Jíchová: Ostrov květů [Talent Pro ART, 2024]

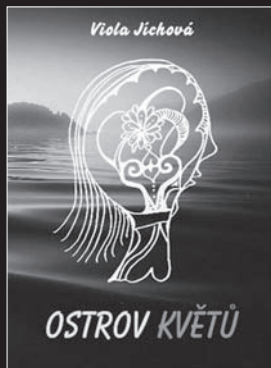
S Violou Jíchovou jsem se seznámil před rokem, přijela za mnou ještě s přítelem do Liberce do Staminy, kde vystupovali místní básníci, dala mi knížku *Tisíc podob ticha*.

Její první knihou byla v roce 2009 sbírka *Veselé slzy*, která byla nominována na Cenu Jiřího Ortena. Přistěhovala se do Turnova a chtěla vstoupit do rozpadlého KALu, Kruhu autorů Liberecka. Viola jsem řekl, až znovu vydá sbírku, ať se u básníků LAKu, nového Libereckého autorského kruhu, Martina Trdly a Julka Benka, zastaví, ale neuvědomil jsem si, že jde v jejich tvorbě o zásadní rozpor. Zatímco autoři z Jablonce a Liberce jsou rebelové, hledí na bortící se svět, hledají jeho pukliny a jdou proti establishmentu, Viola Jíchová jde opačným směrem, vidí svět kolem sebe jako šťastný, ideální místo je pro ni domov, s pohnutím vzpomíná na své rodiče, a vidí venkovní svět ozářený sluncem.

A tak jsem recenzi napsal sám. Co Viola Jíchová časem zjistila?

V nové sbírce *Ostrov květů* v básni *Výrovnání* jsou řádky: „Nacházím v něm labyrint / jeho ráj / čas srdce / svět slunečních čar“. Ve verších *Začátky a konce* píše: „Oddání cestou jdeme v radosti, smutku i bolu, od začátku do jeho konce“. A v *Pavoučích sítích* je zjištění: „V tom pavoučím čase a životě země, osud se mi zjeví / promluví přes mříže, já odpovím krví, a ten doušek, co je mi dán, je věčnost života.“

Autorka je fascinována některými slovy, jejich význam rozšiřuje, například slovo krása: „Tam uvnitř skutečně doma / kde / krása dosahá dna a dotýká se žil“. Nebo v úvahách o smrti: „Je láska vážná

jako moje smrt / příběh / kterým jsem i já stačím psát, než pero umlkne / a řádky ztratí hlas / než před knihou zavřenou mi smrt zavře oči.“

Co autorce zůstalo? Životní optimismus: „Kraj překlenut je krásným rouchem“. Co Viola Jíchová objevila? „Když zastavíme se na cestě / zříme čas.“

Emotivní kontemplativní poezie je ovlivněna přírodou, ukazuje na hudební cítění autorky, ale pod povrchem to vře.

Sofie Jírová: Milostný dopisy slavěj výročí! a jiné básně

ZAHRADA

Když se rozsvítilo,
někdo ji vyslovil
a za chvíli bylo po všem.

Trávník tou dobou už
nikdo sekat nechtěl.
Vistárie škrtila
hysterie
už
stačilo.

Nech to tam!
Než ji zas vrátěj
k původnímu stavu.
Než se zas shledaj
někde mezi svejma.

Někde, kde mrholí jenom pod pouliční lampou.

Za záclonou jsi totiž unavený a
v posteli Tě počítají ovečky.

Však oni už rozhodnou,
kam se budem houpat.

Voni jsou zem a
my jsme láva.

MILOSTNÝ DOPISY SLAVĚJ VÝROČÍ!

Kafka si snad sfouknul svejch pár
jsou jen dva.
Nesvobodně samostatný
a profesionálně oddaný.

Kromě výstřižků na nástěnce
probrnkanejch prstů,
taky vlasy v hřebenech a drobký
v posteli.
Umaštěný otisky prstů na
recyklovaným kusu papíru.

Jizvy dneska, a ne zcela výjimečně,
doodpočívaly
a počítaly minuty do Dušiček.

Ať už se potkaj! Páč
my se jen přečtem

–
Dneska se mi láskou zatočila hlava,
protože jsem přemýšlela,
jak dlouho bych asi šla,
kdybych tě hledala.

Pondělí od slova podělat se
úterý udeřit do hlavy
středu vstřebat
čtvrtek rozčtvrtit se jako přípravu na pátek
pátek
čekat.
Sobotu soudit za to, že
mi dává naději, a neděli
se chystat na pondělí.

U železničních drah totiž
leží připoutanej vrah
naší lásky
kerej nikdy nespí.

Neočekávaný objekt na trati.
Spoj bude zhruba o patnáct minut opožděn.
Váš Regiojet.

PŘECHOD

Ve vodě se stínem ustrnout
až dohoří poslední svíčka.

Jsme kořeny popínající
pouliční lampy,
rosteme z jizev a
hlátáme skořápky z ořechů.

Že seš to ty,
vkrádej se, jak chceš
do snů všech těch
stěhovavejch lidí
a otáčeš jim
– že seš to ty
jejich první cigarety.

Protože, když jsem s tebou
není mi do psaní
a na přechodu je víc těch bílejších
než kroků po koberci na boso.

TOTIŽ NEŽ SE TAK STANE,
napiš si seznam.

Do zrcadla vyrej
nehtem
svatozář
vezmi motiv
a byt – vybarvenej
vzorcem snad i těch
před nima
vyškrtni jako první.

Přestříhej okraje
a nech je tak ladem
přes den
ležet před dveřma majitelů.

Nakonec si polož
odpověď,
a když bude indiskrétní

mysli na tmu.

SOFIE JÍROVÁ pochází z Hrádku nad Nisou a nyní studuje v prvním ročníku na Univerzitě Palackého v Olomouci polskou a českou filologii. Ve volném čase se věnuje psaní slam poetry; v roce 2023 stala finalist-

kou MČR. Rok poté se stala součástí projektu *Poezie není nuda aneb slam poetry pro školy*. Nyní pracuje na své debutové básnické sbírce, která ponese název *Stěhovaví lidé*.

Hmyzí čaroděj Marcel Safír

Reportér, přírodovědec, fotograf, osobitý vypravěč nevšedních zážitků – všemi těmito slovy je možné představit spisovatele Marcela Safíra.

Pocházel z maďarské vsi Tarcal, jež se nachází ve světoznámé vinařské oblasti Tokaj. Zde se 3. července 1912 narodil do chudé židovské rodiny. Jeho rodinou řečí tedy byla maďarština. Když mu bylo pět let, přestěhovala se celá rodina do Mukačeva, ležícího v Podkarpatské Rusi. Vystudoval obchodní akademii a až do konce roku 1938 pracoval jako úředník, většinou jako účetní u různých firem. Vždy byl nadšeným turistou, lyžařem a vodákem. Z řek miloval nejvíce Latoricu, která Mukačevem protéká, z hor pak hřeben Boržavu.

Velmi živě se zajímal o politiku, miloval Podkarpatskou Rus, kterou považoval za svoji vlast, a přál si, aby zůstala částí Československa. Během druhé světové války byl zatčen maďarskou protišpiónážní službou a vězněn v dlouhé řadě věznic. V roce 1942 se pokusil o útěk, byl ale chycen a dvakrát odsouzen k smrti. Poprvé se našťestí popravčí četa rozprchla kvůli náhlému leteckému poplachu, podruhé mu byl rozsudek smrti změněn na tzv. trestní batalion se slovy, že „poprava by byla pro Žida příliš lehká smrt“. Byl odeslán na frontu na Ukrajinu, kde musel sbírat miny a nevybuchlé bomby. Odtud se mu podařilo dezertovat k ruským partyzánům, v únoru 1945 však utrpěl těžké zranění. Po skončení války se nakrátko vrátil na Podrus, jak svoji vlast nazýval, z rodiny a příbuzných už ale nenašel nikoho – dům byl vyloupen, dvaapadesát jeho blízkých a známých zahynulo v Osvětimi, včetně jeho manželky i rodičů. Vrátila se pouze jeho o čtyři roky starší sestra Markéta. Jeho země byla pod novým jménem Zakarpatská Ukrajina připojena k Sovětskému svazu a jemu se všechno zhroutilo. Neměl příbuzné, přátele ani vlast. Tělesně i duševně téměř zničen odjel v roce 1945 daleko do neznámých severních Čech. Skončila první polovina jeho života.

Proč si zvolil za svůj nový domov právě Jablonec nad Nisou, to už se asi nedozvíme.

Možná to souviselo s jeho přítelkyní Annou Kolorosovou, se kterou se po čase oženil. Děti však nikdy neměli. Bydleli v domečku v Sokolí ulici čp. 41, který stojí dodnes. Anna byla učitelkou na jedné z jabloneckých škol, do stejného města se přistěhovala i Marcelova sestra Markéta Revesová a začala v Jablonci vyučovat jazyky. Marcel se stal lesníkem a postupně také nejlepším fotografem hmyzu u nás. Toulal se po horách s fotoaparátem a zachycoval život mravenců, vos, rozmanitých brouků, motýlů a pavouků. Často se mu podařilo zachytit zcela jedinečné a neopakovatelné záběry, ke kterým si psal poznámky. A tak vznikla kniha *Svět hmyzu*, kterou vydalo nakladatelství Orbis v roce 1963. Další část svých pozorování shrnul v knize *Hmyz je docela jiný*. Fotografická publikace vyšla v roce 1978, ve stejný rok, kdy se uzavřela jeho životní pouť. O osm let později se mohli čtenáři začíst do jejího druhého vydání, doplněného povídkou Miloslava Nevrlého *Cestovní zpráva čarodějova učně*, která byla věnovaná právě Marcelu Safirovi. Povídka je vzpomínáním na několik společných měsíců roku

1966, které oba přírodovědci strávili na jižním a východním Slovensku, a Miloslav Nevrlý na ně vzpomíná jako na jedno z nejhezčích a nejpozoruhodnějších období svého života. Právě tehdy si totiž uvědomil, že i niterné věci lze vyjádřit slovy a že při psaní může člověk zažívat dosud nepoznaný pocit svobody a radosti. Přiznává, že nebýt tohoto zážitku a nutnosti o něm napsat, tak by možná později ani nevznikly jeho další knihy.

Pro malé čtenáře stačil ještě Marcel Safir napsat knihu *Čertík a jeho svět*. Je plná osobních vzpomínek, veselých i vážnějších příhod jeho milovaného jezevčíka Čertíka i dalších živých tvorů, žijících v blízkosti jejich domku. Půvabná knížka vyšla ve dvou vydáních v letech 1978 a 1987 v nakladatelství Albatros.

Zemřel 20. října 1978 v jablonecké nemocnici. Jeho osobní pozůstalost byla díky jeho příteli a entomologovi Karlu Samšíňákovi ze Sobotky uložena v roce 1986 do Literárního archivu Památníku národního písemnictví. Po roce 1989 byly jeho tělesné ostatky převezeny z Čech do Izraele, kde odpočívají ve městě Kfar Saba.

J. Z. Prýl a krajina Českého ráje

V letošním roce uplyne 175 let od narození Josefa Zdenko Prýla (1850–1894), původem z Jičína, jenž celý svůj krátký život zasvětil propagaci Turnovska. Tam se dostal jako absolvent jičínského učitelského ústavu a kantořil, jak bylo tehdy zvykem, na několika školách, například ve Žďáru, na Vyskeři či ve Volavci pod Kozákovem, kde zemřel. Jeho jméno dnes nejspíše nikomu nic neřekne, protože však vedle vlastivědných prací psal také ve své době poměrně populární povídky, zaslouží si připomenutí i na stránkách tohoto časopisu.

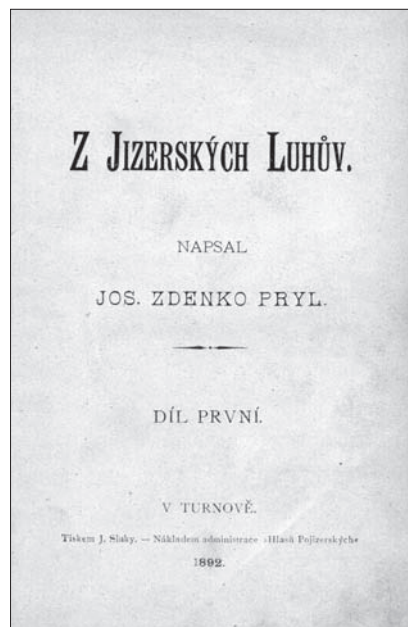
J. Z. Prýl ve své literární činnosti naplňoval ambice společné mnoha příslušníků učitelské profese, kteří se domnívali, že tak mohou výchovně působit na svoje okolí lépe, než když stáli ve škole před svými žáky. V jeho době byly stovky dalších, kteří se k psaní nechali strhnout, jenže brzy bylo patrné, že nadšení nestačí, když chybí zkušenost s literární tvorbou a odpovídající tvůrčí schopnosti.

Možná proto si Prýl zpočátku na psaní beletrie netroufal a věnoval se vlastivědě, kam zapadají jeho tituly *Vyskeř a okolí u Hrubé Skály* (1883), *Průvodce Českým rájem. Díl první, Turnov, Valdštejn, Hrubá Skála, Trosky a Lázně Sedmihorské s okolím* (1890) nebo *Průvodce Českým rájem. Díl druhý, Malá Skála, Sychrov a Kozákov s okolím* (1891). Knihy byly velkoryse doplněné obrazovými přílohami a rozkládacími mapkami. První díl měl dokonce takový úspěch, že hned po roce se dočkal dalšího vydání a zároveň vyšel rovněž v němčině.

Ukázky z obou knih napoví mnohé o stylu Prýlova psaní, delší komentář k němu však uvedeme až v části věnované povídkám. Zde je tedy pasáž z průvodce Vyskeří a okolím Hrubé Skály: *Rozpomínám se na jednoho zdejšího kmeta, an mi, když jednou sestupoval jsem s Vyskeře, dělal se cestou poznámky ve svém denníku, pravil: „Nenamáhejte se, přítelíčku; to zde (při tom ukázal rukou kolkolem), nevypíšíte, i kdybyste byl sto let stár.“* V podobném duchu je i úryvek z Prýlova průvodce z roku 1890, popisující výhled z tzv. gloriety, drobného vyhlídkového altánku, v hruboskalském skalním městě, nejspíše stávajícím na dnešní vyhlídce U Lvíčka. Autor píše: *Nejrozmanitější podoby obromných skalin hledí tu v mém času*

na sebe stojíce či ležíce jedna druhé v cestě, jakoby zlostně tázaly se vespol, která které má ustoupiti. Zdá se, že smotány jsou dobro-mady tak, že není možno jimi proniknouti, avšak spatříme brzy stezky jejich útroby.

Než přikročíme k Prýlovým povídkám, je zapotřebí doplnit k předešlému příslušný kontext: O Turnovsku jako o Českém ráji se začalo psát od osmdesátých let 19. století ve spojení s popularizační prací publicisty Václava Durycha (1863–1897), otce známého spisovatele Jaroslava Durycha. Roku 1886 vyšel V. Durychovi ilustrovaný sešit nazvaný *Z Českého ráje*, postupně rozšiřovaný, kde líčil zážitky ze svých cest po tomto koutu Čech. Prýl patřil mezi jeho četné pokračovatele, mezi nimiž potom vynikl známý historik J. V. Šimák.

Titulní strana Prýlova povídkového souboru.

Soubor Prýlových povídek vyšel v roce 1892 pod názvem *Z Jizerských lukův*. Vydalo ho nakladatelství při nejstarší turnovské tiskárně z roku 1871, jež byla postupně spojena se jmény Jan Sluka, František Vonka a Jan Jiránek a jejíž nakladatelská činnost probíhala mezi lety 1884 a 1946. Byly zde vydány všechny Prýlovy knižní publikace.

Povídky, všechny zasazené do regionu, lze žánrově rozdělit do tří skupin, z nichž nesporně nejzajímavější představují historická vyprávění, vycházející z lidové slovesnosti, konkrétně z pověstí, většinou etymologických nebo etiologických, které do velké míry beletrizují.

Druhou skupinu tvoří několik spíše jen žánrových obrázků převážně s milostnou tematikou, zatímco ve třetí bychom našli jen jeden text, závěrečný a z celé knížky nejrozsáhlejší. Má vlastivědný námět a obsahuje popis výletu vypravěče do Mnichova Hradiště a Mladé Boleslavi, přičemž dějovou složku přerušují výkladové pasáže o historiích obou měst a jejich architektonických zajímavostech. Děj prokládaný vysvětlujícími pasážemi plyne pomalu a postrádá dynamičnost, a protože výklad svým rozsahem značně převažuje nad akcí, text ztrácí znaky beletrie a stává se vlastně odborným pojednáním.

Texty z první skupiny poji několik společných znaků. S jejich historizujícím charakterem souvisí dobrá orientace v místní historii, zachycení událostí a jevů, k nimž došlo nebo mohlo dojít v bližší či vzdálenější minulosti, zdání dějinné věrohodnosti, zobrazení dějin v duchu myšlení a citů obyčejného člověka či kombinace autentických prvků se smyšlenými.

Ve všech hraje podstatnou roli krajina představená pomocí rozsáhlých popis-

ných pasáží, typických pro romantické i realistické spisovatele. Její představení probíhá v detailu, ale hlavně v celku, až panoramatickými záběry velkého rozsahu. Takový najdeme v každé povídce, zde například ukázka z prózy *Májové vzdechy*: *Šikmé paprsky sluneční zrcadlily se v Jizeře mezi větvořím stromů a křovin ji lemujících, fasády zámku svijan-ského barvily se krásnou barvou růžovou, vzadu pak na západě dálném křtice dvojhlavého Bezdězu kreslily své profily, před nimiž ostrý čedičový hrot Sychrůvku u Zásadky v modravou třít oblohu. Na opačné pak straně k východu řadou stíhlých topolů při pravém břehu Jizery mezi Podolím a Břehy prokmitá bílá věž kostelíka všeenského, jenž jako maják tu ční nad osadou tébož jména...*

Povídka *Příšovická víla* začíná doslova apoteózou Pojizeří: *Rozkošné Pojizeří! Jak mnoho chováš v sobě krás rajských, jež vábí každého opět a opět, kdo jednou zřel je v životě! Kolikrát již zazněla lyra v překrásných akordech ku tvé oslavě! Kolik již rtů, v něž boží vložili kouzlo sladké poesie, opěvalo tě vznešenými hymny. Jen vzdech splývá přese rty mé, vzdech úžasu...*

Některé povídky po svém, tak jako v pověstech, vysvětlují, vlastně rekonstruují, vznik několika pomníčků. Tak čteme příběh o důvodu vztyčení kříže u Příšovic, dnes zvaného Formánkův; rovněž s křížem, tentokrát smírčím v Břehu, souvisí děj povídky *Únos*; pomník věnovaný obětem z řad rakouských myslivců v bitvě u Podolí za prusko-rakouské války roku 1866 inspiroval ke vzniku prózy *Suchá růže*. Mezi etymologizujícími povídkami dominují dvě: *Vlčí důl*, zasazený už do poloviny 15. století, se zabývá původem pojmenování, rokle na okraji *Příbrazských*

skal, zatímco próza *Drábská skála*, odehrávající se o sto let později než *Vlčí dům*, činí totéž s malým skalním městem nad Malou Skálou, zvaným Drábovna.

Fabule příběhů často obsahuje znaky dobrodružnosti.

V povídkách jsou záměrně kumulovány a kombinovány prvky z romantické dobrodružné literatury, například motivy pronásledování, útěku nebo hromadění překážek. Svým způsobem neztrácí na poutavosti a dramatickosti a mohly by zaujmout i dnešního nenáročného čtenáře, čemuž však bohužel brání autorský styl vypravěče, jenž se vším všudy zůstává součástí kontextu literárního usilování většiny autorů poloviny 19. století. Týká se to jak významového plánu, kde převládá konvenčnost a neobjevnost, tak plánu stylisticko-kompozičního i schématu časoprostorových vztahů. V něm převažuje idylčnost, kde vztah času a prostoru modeluje zakotvenost v místě, připoutání k omezenému okruhu mezilidských

vztahů (láska, rodičovství, rivalství v lásce) a sepětí s přírodou. Samostatným fenoménem je jazyk textů, příznačný pro dobový úzus, protože v tehdejšímu kulturním povědomí panovala představa, že historická beletrie potřebuje jazyk vážný, sváteční, slavnostní, občas až patetický, který zesiluje dojem historičnosti. Dobový vkus si žádal své a každý nebyl schopen nebo ochoten se mu nepodvolit.

Co je však dodnes hodno pozornosti, je Prýlův nezměrný zápal pro učitelské povolání, jež se mu stalo posláním a umožňovalo mu realizovat jeho touhu vzdělávat, obohacovat a povznášet svoje okolí. S tím těsně souvisí jeho důsledná regionálnost ve smyslu vědomé zacílenosti do recepční oblasti zdejšího regionu. Z regionu vycházel a do regionu principiálně směřoval, a proto hledal a našel cestu k lokálním tradicím, jejichž přiblížení a oslava se mu staly jedním z cílů životního snažení. Chtěl přesvědčit svoje čtenáře o tom, že tento kraj má svoji vlastní bohatou a imaginativní paměť, již je třeba neustále připomínat. A díky tomu, že tak činil, věřil, že je vede k uvědomí si jeho specifčnosti i jeho originálních znaků, odlišujících jej od regionů jiných.

SVĚTLONOŠI

připravil: Martin Trdla

Ester Truxová, Jakub Caha

Krajinu, co se někde hrbí a jinde rozprostírá, objímá, tu ostýchavě a tam již pevně, čas, kdy „prorocství pupenů se šmahem vyplňují“, půjčím-li si odštěpek z Jana Zahradníčka. Ano, dvacátému prvnímu pokračování Světloňošů dělá společnost jaro, tedy spíše vesna, abychom dostáli smyslu tohoto oddílu Světliku.

Čím vlastně pro básnířky a básníky je, když se s nimi poněkud povrchně pojí spíše podzim, příznačněji jeseň? Zdá se mi, že pro některé z mladší a nejmladší generace především něčím mezi varovně zdviženým prstem a nostalgií. Snad bezelstným přáním, aby vesna stále pravidelně přicházela smeknout širák do našeho mírného pásu v podobě, jakou ji pamatují generace literátů před nimi navzdory stále překotnějším klimatickým změnám. A spatřuji i tuším, že nyní představované dvojici mladých literátů určitě není toto téma lhostejné.

Tvoří ji básnířka a básník ryzí, výrazní, oba finalisté stále poměrně prestižní Literární ceny Františka Halase pro autory do 29 roku věku. Tudíž už víte, jak jsou oba přibližně staří. A teď ta jména a místa! Ester Truxová, bydliště v Hradci Králové, pocházející z Podkrkonoší, dodnes vzpomínající na svá studentská léta v milovaném Jablonci nad Nisou. Položka druhá je lakoničtější: Jakub Caha, Brno.

Volné verše Světloňošky ale přece jen více čpí atmosférou podzimní, až zimní. Ostatně zasláná kolekce nese výmluvně titul *Výběr z podzimozimy*. Prýští v ní proto spíše chlad než teplo, na povrch se prodírá srdnatěji vlhko než oheň. Ale i ten tu má své místo, i když v podobě plamenů vnitřních, jakkoliv spalujících, možná očišťujících. Básně jsou jakýmsi způsobem až tělesné, ne však tělnaté, opulentní. Když jejich vypravěče píchne v lopatce, jako kdyby čtenáře taky.

Připadá mi, že jimi prostupuje bolest, ať už z nevyžádaných doteků, nebo naopak z dotýkání žádaného, jehož se ale k uzoufání nedostává. A cítím i obavy.

Z demolice budoucnosti? Že už něco nepůjde opravit, repasovat, recyklovat? I nějaké ty vztahy a souvztažnosti v nejširším slova smyslu tu zamžikají.

K některým obrátům v textech se rád vracím, třeba: „Bojím se o tvoji duši / Ještě nikdy jsem neresuscitovala.“ Nebo: „V škrábancích ulic zeje malá smutná báseň.“ Někaké mouchy bych na textech našel, ale jsou titěrné a jepičí. Budu proto ctít zásadu in dubio pro reo a nechávám vás číst si trio básní Ester Truxové.

Volné verše Světloňošky jsou daleko více prodchnuté teplem než ty od Světloňošky. Vlastně více vedrem, žárem, úporným až vražedným. Avšak tato poloha tvoří pouze líc, na jejím rubu lze zakusit teplo jiné – vřelé, lidské, zvířecí, snad rostlinné, ale ponejvíce konejšivé. Enviromentální smutek vs. dlaně přírody, drsné, ale stále s uměním svébytně pohládit, přivinout, co má být pojmuto, zaslouženě i naopak.

Jakub Caha je detailista, trochu snad i puntičkář. Nic před ním nezůstane neviděné, ukryté. Dívá se do všech směrů, pod každý oblázek. Hlína z pod borovice má pro něj stejný význam a ospravedlnění jako třeba ptačí trylek či životem sešvihaný výrok člověka. A jelikož v čase psaní těchto subjektivních úvah začítám se po večerech do Thoreauova *Waldena*, čichám ho lehce i v této poezii. A to je mi věru sympatické. „Tu step / tu kleč / větrná kopyta rozdírají seschlé žluté trsy.“ Nic víc, nic méně. Vnímám, že je to dobře. Pod tento text pokládám tři autorova díla.

Tak snad léto nebude spalující a v příštím díle Světloňošu vás v něm osvěží... Kdo?

Pište! trdla.martin@gmail.com

Ester Truxová

**PROVOZ
DOČASNĚ PŘERUŠEN**

V tichu
Upadne sklenice
Běželi tam všichni
Rvali se přes sebe k zábradlí
Podívat na událost

Taky jsem šla
Pomalu
Proč
Spěchat ke katastrofě

ZIMA

Třeba jen zimuješ
Připravím ti vlnu vanu víno hnízdo
Poslepím ti skořápku
Budeš mléčný a vláčný
Možná vyrosteš
Možná zvečeříš

ŘEKA

Řeky vylejvaj se z krajin kůže
Jsem-li řeka zahníždím v okolí
Vyvěráám z počátku – země
Proteču cestami v lese
Starým nevymýceným lese
Mé kosti pamatují
Kosti sežrali vlci
Znovu vystavěli svébytné obydlí
Budu-li řeka uteču zdivočím

Jakub Caha

Sundej si tričko
teplo tě obejmě
uprostřed zdí zříceniny
prorostlé kopřivou.
Vítr zvedne z večera
zbytky slunce.
Cloumáme svými těly,
jako on korunami lip.
Z kopřiv se rozprší
hrubá semínka.

Suší si ruce u kamen,
kůže tu a tam odřená
jako pomačkaný papír,
voní únavou červánků,
voskované usně
a zčernalých lomů buku.
K večeru na kamnech ohřívá
jáhly z rána,
lebka mu v hlavě leží
zatím skrytá v kůži.

Potkali jsme se
s lesem s nahými zády,
má napnutou mladou kůži,
hrbolky páteře klesají po hřbetu k zemi.
Nebudeme večer zapalovat ohně,
všichni obrostou srstí
a schoulí se do kořenů.
Teplo nám dají břízy, borovice a osika
dobrovolně.

Malebné rozjímání Zuzany Vykoukalové

Kreativních a talentovaných lidí je nejenom na Liberecku spousta. Žijí si své životy, tlačí svůj vůz všednosti, nebo jsou jím vláčeni, a přitom jim pod rukama vzniká častokrát něco osobitého a krásného. Mnohdy to také neopustí, ať už je důvod jakýkoli, jejich vlastní bublinu; maximálně okruh nejbližších ví o těchto často sekundárních aktivitách. Občas se ovšem přihodí, že čirou náhodou vás ohromí nenadálý údiv v podobě seznámení se s takovýmto člověkem či s jeho tvorbou. A přesně to se stalo také mně, když mi ve schránce přistál e-mail s pozvánkou na vernisáž výstavy jedné z pravidelných podporovatelek Libereckého autorského kruhu a občasně přispěvatelky Světliku.

Odesílatelkou pozvánky byla Zuzana Vykoukalová a já do té doby ani náznakem netušil, že je také malířkou. Vernisáž proběhla 15. 11. 2024 a výstavu samotnou bylo možné v kavárně Malého divadla zhlédnout do 10. 1. 2025. V nevelkém

prostoru kavárny měla Zuzana Vykoukalová vystaveno zhruba pětaticet převážně malých pláten. Měl jsem to štěstí, že jsem si je mohl nedlouho před ukončením výstavy společně s autorčiným komentářem prohlédnout. Z obrazů na první pohled

číšel mír a příjemná atmosféra. Také jejich barevnost hrála a konejšila (o to víc, když se za okny předváděl leden). Vysvětlení této nepřehlédnutelné harmonie jsem dostal záhy: „Fascinují mě barvy, maluju, jen když mám klid a prostor, je to pro mě meditace, takový *me time*.“

Proto nemá Zuzana Vykoukalová potřebu se vymalovávat ze svých nočních můr a temnot duše. Malování je pro ni „ryzí volnočasovka“ a hlavně radost. A radost musí mít i divák: „Dělám takové věci, aby se na to dobře koukalo.“ Bez vytáček se přiznám, že přímo takový pocit jsem z obrazů měl – dobře se na ně koukalo. Jasně jsem vnímal momenty pnutí a nálady, jimiž se většinou nechá Zuzana Vykoukalová během tvorby vést: po sluncem zalité podzimní cestě přicházel jsem s ní ke vsi, vyhlížel jsem jí přes rameno z okna na impresi nočního nároží ulic, cítil jsem stejně jako ona ve vzduchu sůl a od majáku jsem slyšel racky, na umyvadle jsem nahlédl atributy ženské každodennosti a možná i osamělosti, byl jsem s ní v moci gondoliéra nad vodami podvečerního kanálu, stolovali jsme spolu před kapličkou, prodírali jsme se spolu skrz jeřabiny k tajemnému a opuštěnému stavení... Ať už bylo v krajině, kterou Zuzana Vykoukalová maluje ponejvíc, spalující vedro, nebo ji pokryl sníh, ať už to byla krajina reálná nebo čistě imaginární, bylo mi v ní útulně.

Zuzana Vykoukalová, jež vystudovala na univerzitě v Olomouci anglickou a španělskou filologii, je malířským autodidaktem. Přestože, jak sama říká, v malování nemá žádné ambice, jistý vývoj v jejích pracích nalézt lze. S malováním začala v dětství, ale vážně se jím začala zabývat až na studijním pobytu v jižním

Španělsku. Jelikož je vždy okouzlená tím, „jak to někde vypadá“, a protože „má tendenci malovat věci okolo“, koupila si pod vlivem cizího prostředí, a tak trochu i melancholie zahraničního studenta na konci léta, barvy a začala malovat. Zpočátku byly její akryly plné záměrně křiklavých, provokujících, až nepřirozených barevných kompozic. Postupem času však převážil jakýsi barevný minimalismus, barvy jsou jemnější, tonalita vyváženější. Akryl doplňuje akvarel.

Určitě nebude od věci se na nějaké další výstavě od Zuzany Vykoukalové nechat znovu jejími obrazy ukolébat do chvilkového zapomnění na ostré hrany světa. Je totiž málo umělců, kteří dokáží navodit téměř dokonalý pocit bezpečí. Zároveň bude možné pozorovat, kudy se budou ubírat její malířské cesty. Zda zanechají na srdci tytéž stopy štětce jako na její první výstavě, nebo zda podlehnou svodům například zneklidňujících abstrakce. Možné je vše. I v současné malířčině tvorbě jsou nečekané okamžiky: „Kolikrát jsem sama překvapená, jaký je výsledný dojem.“

KOUZLO OBJEVOVÁNÍ

Od hieroglyfů k Tutanchamonovi

12. 3. – 30. 5. 2025

Krajská vědecká knihovna v Liberci
Všechny výstavní prostory

Knihovna Liberec
Library Liberec

www.kvkli.cz

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Liberecký autorský kruh (LAK)

spoleklak@email.cz

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

V zámku bylo práce a běhu o překot.

lepší je ten, že se na to vezme zahradník.

When shall we three meet again?

Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno pomíjí.

n shall we three meet again?

Tádal jsem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

Ale vždyť jsme ztratili cestu!

sem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

Byl bych mohl přísahat, že to byl on.

*Vedle vrcholků krkonošských a jizerských ot
cammin di nostra vita mi ritrovai per una selva oscura, ché la diritta via era smarrita.*

Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno po

Mnozí odvážlivci, když se ocitli na počátku velkolepého měsíce června

ase, that thereby beauty's rose might never die. Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li m

nším a ještě menším, až budu nejmenší na celé

Es war spät abends, als K. ankam.

Vom Wesen der Wäh

»Kde jsem se to zase ocitl?« divil se Krtek, když vyšplhal